

KALEJDOSZKÓP ALEIDOSCOPE

*„Nincs más haza, csak az anyanyelv...”
Márai Sándor*

Kákonyi Csilla: Zűzmara

Kákonyi Csilla 2013

Available on the
App Store

ANDROID APP ON
Google play

THE LARGEST HUNGARIAN CANADIAN
COMMUNITY ADVERTISING NETWORK

416-638-3431

DOWNLOAD FREE APPLICATIONS
www.corvinadirectory.ca

Mobile application

iPhone / iPad / Android

Always in your hand

Always up-to-date

Prompt dialing from application

Easy to save phone numbers

Increase your ad's value with logo,
short video of your business

Established 1958

416-596-0297

toms-place.com

190 Baldwin St.

Kensington Market

Just west of Spadina

M-W 10-6

Th-F 10-7

Sat 9-6

Sun 12-5

Tom's Place and the Mihalik family have strong Hungarian roots but at the same time are very proud Canadians. Pictured above is Tom Mihalik, with his son Tom Jr., both ready to serve you at Tom's Place. Established in 1958, Tom's Place now offers the biggest selection of suits in North America, all at great prices.

Please visit Tom's Place, one of Toronto's leading retailers
for designer men's and women's business apparel.

Conveniently located in Kensington Market
Myrendelnet6: 416 491 4631

Designer
Men's & Women's
Clothing for
Over 50 Years

facebook.com/TomsPlaceTO

SZERKESZTŐI GONDOLATOK

Drága barátom, a sydney-i rádió főszerkesztője, Ilosvay Gusztai mindig a lapunk népszerűsítésével kezdi a beszélgetést. Bevallom, ez jól esik, mert az ilyen gesztusok jelentik az egyetlen fizetséget, amit önként vállalva végzek immár tizennyolc esztendeje. „Nagykorúvá vált a Kalejdoszkóp” – kacag bele az éterbe Gusztai – és valóban: 1998 januárjában jelent meg a legeslegelső számunk! Gyuri, azonnali, feltétel nélküli támogatója minden olyan ötletnek, aminek soha nem látható egyetlen dollárnyi haszna sem, kézbe vette akkor még a nyomdafestéktől meg nem száradt első számot, kiállt a még-akkor-működött-saját nyomdánk elé és játékos örömmel a szélbe kiáltotta: „Megszületett a dédelgetett álom, itt van Rózsika folyóirata!” Az angolok kidugták a fejüket a szomszédos irodákból, s mert nem értettek semmit a magyar ujjongásból, mosolyogva visszahúzódtak. Akkor még nem tudtuk, hogy mibe vágtunk bele, csak győzőgtünk egymást és magunkat, hogy érdemes, sőt, muszáj is, mert nélkülünk elkopik a körülötünk már *hanglissal* fertőzött anyanyelv, tovább ferdül az egykoron tán még egyenes magyar gerinc. Mert volt olyan, abban az első hónapban, hogy „segíteni akaró”, a kanadai üzleti világban már befutott honfitárs megajándékozott több mint kétszáz magyar címmel, akiknek küldhetünk bemutatkozásul lapszámot, s akik minden bizonnyal előfizetőink lesznek. Jaj, de hálásak voltunk neki! Hogy aztán pár héten belül kiderüljön a postán visszaszállingózott példányok után, hogy már régen halott személyek címjegyzékét adta át nekünk. Hogy anyagilag milyen kárt okozott ezzel? Talán nem is az volt a legelviselhetlenebb, hanem a jellemtelenség – az ilyen, a romániai „pokoljárásom” után a szabad világban tapasztalt spekuláció, a megegyezesedett irigy rosszindulat. De kibírtuk – és a Kalejdoszkóp, most már a Bobó Bóbitájával társulva, azóta is szolgál. Önkéntes munka ez, a legszebbek és a legtávolabbi mutatók közül való! „*Anyanyelvünk létünk bére*”- fogalmazta meg éppen a magyarságáért sokat szenvedett néhai Bartis Ferenc székelyföldi költő a kényszert, amiért nem érdemes és nem is szabad lapot zárnunk mindaddig, amíg még egyetlen olvasó is van széles e világon! Aki – ha belelapoz, azt kezdi kutatni, hogy vajon nem bújik-e meg valahol kedvenc költője, írója egy-egy gondolata. Hogy is írta Szilágyi Domokos?

„*Aki alkot, visszafele nem tud lépni - / ha már kinőtt minden ruhát, / meztelenül borzong a végtelen partján, / míg fölzárkózik mögé a világ.*

... *Semmi sincs hiába: a természet nem pazarol, s ha pazarol is: / szükségszerűen. Nem szavaid: magadat pazaroltad / sokszor nemcsak a konyhapénzt: a szabadságot is be kellett osztanod, hogy holnapra is maradjon. / A beosztás kényszerű volt; magad pazarlása / szükségszerű: céltudatos...*”

(Bartók Amerikában)

Dancs Rózsa

TARTALOMBÓL - CONTENTS

Sebestyén Péter: Átjáró	2
Bartis Ferenc: Márton Áron századik születésévében (vers)	3
Némethy Nóra: 1956 (dalszöveg)	4
Szervátiusz Jenő-díj - 2015 - laudációk	5
Döbrentei Kornél: Tartsd meg a sziklát (vers)	12
Lovagavatás Budapesten	13
Varga Gabriella: „Légy jó magyar ember”	14
A Magyarság Háza - Budapest	18
Időutazás a dallam szárnyán - Némethy Nóra új CD-jéről	18
Nora Némethy: The Best Thing that Happened to Me, It's My Life (lyrics)	19
Bálint nap - Valentin nap és a szerelem - Kosztolányi-levelek	20
Molnár Ferenc...	21
Horváth Gábor: lesz, medve (versek)	25
Bácsalmási István: Születésnap így is meg úgy is...	26
Birthday One Way and Another...	26
Gáspár Gyula: Ágnes utolsó verse	27
Máriás József: Az első ötven év...	28
Szucsán Károly alkotói szabadsága	30
A torontói Rákóczi Alapítvány jótékonyági gálabálja	31
Students Without Boundaries	32
Fábián Judit: 1989 citrommal, Csonka csend (versek)	33
Huszár Vivien: Világjáró marionettszínház Torontóban	34
Fábián Judit: Utazás (vers)	35

KALEJDOSZKÓP - KALEIDOSCOPE

ISSN 1480-5499

MEGJELENIK KÉTHAVONTA - PUBLISHED BIMONTHLY

Előfizetés - Subscription: CA\$75.00/year; Foreign: US\$85.00/year

Elnök - Telch György-George - President

Főszerkesztő - Telch-Dancs Rózsa - Editor-in-Chief

Munkatársak:

Bácsalmási István, Huszár Vivien, Orosz Mátyás,

Turóczy Katalin, Turóczy Tamás,

Varga Gabriella, Veszely Ferenc, +Kaslik Péter

122 Silas Hill Drive, Toronto, ON, M2J 2X9, Canada

Tel.: 416-491-4631; Fax: 416-491-9661

E-mail: rozsatelchdancs@gmail.com

Copyright © Kaleidoscope Heritage Club

A folyóiratot digitálisan archiválja az Országos Széchényi Könyvtár
EPA adatbázisa: <http://epa.oszk.hu/01600/01658>

www.kalejdoszkop.ca

No part of this publication may be reproduced by electronic means, photocopying or otherwise, without written permission from the publisher, excepting brief quotes for the purpose of review

A KALEJDOSZKÓP szó a Pallas Nagy Lexikona
helyesírását követi

SEBESTYÉN PÉTER

Átjáró

A magunk mögött hagyott karácsonyi ünnepek és az elkezdett újesztendő akaratlanul is megállásra készíti az idő sodrában élő embert. Ilyenkor visszatekint az eltelt, elrohant, kihasznált, vagy elfecsérelt napokra-hónapokra, ugyanakkor előre is tekint vágyódással és várakozással, terveket sző és szebb jövőt áldodik. Janus, a kétarcú itáliai istenség egyik arcával a múltat fürkészi, másikkal a jövőt kutatja.

Nosztalgiaival szemléljük múltunkat, hisz az idő múlása meglátszik arcunk ráncain, testsúlyunk gyarapodásán vagy csökkenésén, erőnk-egészségünk fogyásában, gyermekeink fejlődésén, beszédtemánk, érdeklődési körünk változásán, be nem teljesült álmainkban, meg nem valósított terveinken. Vagy épp ellenkezőleg: megszépülnek a kudarcok, felértékelődnek a csalódások, a kis és nagy örömök, teljesítmények. Oly jó lenne megállítani az időt, oly jó lenne ha megelevenednének a csúcsméltóságok, bárcsak visszahozhatnánk a kellemes perceket, a boldog órákat, hisz megannyi ajándékkal, meglepetéssel, emlékezetes pillanattal lettünk gazdagabbak. És ilyenkor a benyomásunk, hogy ezek örökre a múlté, ezek soha nem térnek vissza, ezekről le kell mondanunk és el kell engednünk őket. Holott már beépültek lelkivilágunkba, emlékeink részévé váltak, bölcsőbbek lettünk és gazdagodtunk általuk.

Másrészt tényleg el kell engednünk a múlt eseményeit ahhoz, hogy az újnak is helyet szoríthassunk. Mert ha csak a múltat akarjuk görcsösen magunkhoz ragadni, szorongatni és szüntelenül leporolni, féltő, hogy lemaradunk a jelen és a jövő lehetőségeiről. Nem eshetünk abba a hibába, hogy arccal a múltnak, háttal a jövőnek, csukott szemmel és szívvel állunk a jelen újesztendő kihívásai előtt.

Az új esztendő a remény, a bizalom, az újrakezdés és az újratervezés ideje. Nem az esély latolgatásáé, hanem annak megragadásáé. A hívó ember az isteni igazság világosságánál, a krisztusi fénynél tud rendet vágni a sok újdonság, a sok feladat, a sok kihívás és alternatíva között, hogy rátalálhasson saját, testre szabott útjára. Ezekben a napokban tegyük mérlegre életünket. Amíg van időnk, készítsünk sorrendet, rugalmas programot feladataink és tennivalóink között, figyelmembe véve: mi fontos, mi hasznos, mi kellemes. A lényeges dolgokban maradjunk egységesek, a vitás kérdésekben őrizzük meg önálló szabadságunkat, a fejlődés és változtatás képességét –, de mindenben gyakoroljuk a szeretetet.

Amikor a keresztény ember jövőt tervez, nemcsak képességeit, testi-szellemi és lelki erejét, adottságait, bankszámláján elhelyezett alaptőkét veszi figyelembe, hanem mindennek előtt Isten mindent megelőző szeretetét, ingyenes ajándékait és kifürkészhetetlen akaratát helyezi előtérbe. Ebből a megvilágításból tekint az elmúlt esztendőre, és hagyja jóvá azt is, ami nem emberi számításai szerint történt. A Gondviselésbe vetett bizalmával néz a jövő kiszámíthatatlan titkaiba, amelyekkel Isten az adott időben és helyzetben majd őt megajándékozza. Ezért nem esik kétségbe a feladat nagyságától. Ezért

hagy rést emberi tervei „határidőnaplójában” Istennek, és fenntartja Neki a „műsorváltoztatás jogát”.

A hívó embert az újév örömmel és hálával tölti el, mert újra esélyt kapott, hogy jobbá, szebbé tehesse a saját és embertársai életét. Egy újabb megbízást teljesít, egy újabb évet kezdhet tiszta lappal, egy újabb mandátummal foghat neki az előtte álló célnak, hogy az Úr országát továbbépíthesse szűkebb és tágabb környezetében egyaránt. „*A múlttal ugyan letörött egy darab az életéből, de ha Istentől várja a beteljesedést, ez a fajta bizalmas várakozás isteni minőséggel ruházza fel mindennapjait, és megtölti jelenléttel*” – fogalmaz frappánsan Koncz Veronika.

Újév első napjai tehát segítenek, hogy örömmel, higgadtan, merészen és kreatívan lökjük be sorsunk ladikját az élet tengerére, hogy továbbvezhessünk a túlsó part felé. Lesz, amit előlről kezdünk, lesz olyan is, amit folytatnunk kell, de jó, ha számot vetünk azzal is, melyik az az életterület, amit így tovább nem folytathatunk. Talán nem annyira könnyű újjászülni, mint ahogyan a kutya lerázza magáról a vizet, vagy, mintha egy új kabátot öltönnék magunkra, de szívben, lelkesedésben, elhatározásban mindenképp jó megújulnunk, hiszen Isten áldása kíséri. Ha megfürdünk Isten vadonatúj, friss kegyelmében, a rossznak, a bűnnek, a kopottnak, a réginek nincs hatalma rajtunk. Ez az egyetlen, valódi biztosíték, mondhatni: életbiztosítás.

Kapcsolatainkban, életstílusunkban, munkánkban egyaránt ajánljuk fel újra magunkat Istennek, hogy Krisztus új magja, lelkünk szántóföldjében idén is szárba szökkenjen, s bő termést hozzon.

*A termést betakarítottam,
a vetőmagnak valót kiválasztottam,
a házat megtapasztaltam,
a ciszternát kitisztítottam,
az öntözőcsatornát megigazítottam,
a bőrt kicseréltem,
a szerszámaimat megjavítottam,
a bocskoromat megfoltoltam,
a tűzfát hazahordtam,
a gyógyító növényeket begyűjtöttem,
a feleségemnek kagylófűzért ajándékoztam,
a fiaimat vadászni tanítottam,
a törvényeknek engedelmeskedtem,
a tisztségviselőket tiszteltem,
a szertartásokon részt vettem,
...
a földet megérintettem,
a jót megcselekedtem,
a rosszat elvettem,
az élet útján tovább mentem,*

bizakodva tekintek az új esztendő elé.

(Oravecz Imre : Számadás az ó-esztendő végén c. verse, részlet a Hopik könyve c. kötetből.)

MÁRTONÁRON

A KÖZÖSSÉG SZOLGÁLATÁBAN

A Márton Áron-émlékévet december 24-én hirdette meg a nemzetpolitikai államtitkárság, ugyanis papi életének 14. évében, 1938. dec. 24-én nevezte ki XI. Piusz pápa Márton Áront Erdély püspökévé. Potápi Árpád János nemzetpolitikai államtitkár kijelentette, hogy szeretnék, ha augusztus 28-án, a püspök születésének 120. évfordulóján a világ összes magyar tempelomában megemlékeznének Márton Áronról és a déli harangszó neki is szólna, mivel Márton Áron erdélyi püspök személye nemcsak az erdélyi katolikusokhoz, hanem minden magyarhoz köthető, és bármely felekezethez tartozó ember példaképe lehet. Az emlékév 2016. december 24-én zárul.

BARTIS FERENC: MÁRTON ÁRON SZÁZADIK SZÜLETÉSÉVÉBEN (RÉSZLET)

Szent Áron Bátyám, eretnek szókkal
esengnem Hozzád pogány merészség.
Merészen kértem: meddig cipeljük
VAN-igazunkat, a mások vétkét?
„Vétkeztem” én már éppen eleget
s nem fordult jobbra Erdélyünk sorsa!
Sorsszerűség, hogy Anyám bölcsőjét
ringattad haláltól elorozva?

Aztán megáldtad... Áldott kezdet
örökkön érzem szívem homlokán.
Homlokod nekem kőábránd-parancs;
életed: Biblia, Talmud, Korán,
s a földalatti cellád Zsilaván
évek múltán lett az én templomom...
Templom lehet a börtön is annak,
kit megkeresztelt a forradalom.

Te, a szeretet forradalmára,
ki magyart, román, zsidót, németet,
cigányt óvtál, védtél a pokolban,
mondd, ismerik a végredeledet?
Te mindenkit megvédtél a vádban,
de Téged csak a székelyek védték,
Te, magyarul, románul, héberül,
németül, cigányul sikoltó lélek!

Ez volt a bűnöd?! És ezért lettél
„banghila, bozgor secui episcop”?
Börtöntöltelék, kit a porkoláb
nappal megvert s éjszaka megkínzott?

Kínjaid, jaj, drága Áron bácsi,
erőforrás fogyatkozásunkban...
A „Csakazértis élnünk kell, öcsém”
ma bennem zokog. Tőled tanultam.
Te tanítottad: „Ne gyűlölj senkit!”
Jó. Nem gyűlölök, de kiröhögnek!
És ez fáj, s a közös Szülőföldünk.
A jelek szerint nem látom többet.

Mutass egy jelet, hogy induljak haza,
Csíkszentdomokoson is szeretnek...
Immár félszürkén és kopaszodva
térne vissza egy ártatlan gyermek.
Kimennének a Garatos-tetőre,
a Golgotáról mesélnél nekem,
este friss tőröspuliszkát ennénk s imád-
koznék Rózsatűzéréd,

másnap reggel ministrálnék Neked
s Anyám büszke lehetne fiára:
„Ez a gyermek még latinul is tud...
Az egész falu hallotta, látta!”
A falu látott. Te látnok voltál.
Én esendő író-költő lettem,
de melletted végig kitarítottam
gyűlölet nélkül a gyűlöletben.

Nézem fényképedet, alázattal.
S Anyám fényképét fürkészem csendben:
közös vonások... Hol van a Júdás,
hogy emiatt ismét följelentsen?

Jelenteni tartozom most Neked:
Apám s Te is naivak voltatok,
amikor Szárhegyen – tornácunkon
diskurálva – a „közös holnapot”
békének hittétek: „majd a népek
baráti jobbot nyújtnak egymásnak...”
Ők igen. Igaz. S a politika?
A béke szemfényvesztés lett, látszat!

...

Kapsz Te is néhány emléktáblát és
szobrot, és könyvet is írnak Rólad,
és idéznek és megidéznak, mint
vértanút, Erdélyt, lélegző holtat,
bár halottaidból rég föltámadtál,
de lehet, nem is haltál meg „akkor”.
Benne élsz tudatunk sejtjeiben,
sejtjeinek tudatában. Parancsolj

ránk, hogy akarjunk élni és győzni,
merjük a pusztulást megelőzni,
és nézzünk szembe magunkkal, mással,
a törvényesített népiertással,
az anyanyelv-tépő jogszabállyal,
a lesben álló vész-fegyverekkel –
nem ölnek, élve temetnek el...
Biztass, parancsolj! Baj van a gáton...
Minden székely legyen Márton Áron!
„Hazátlan, jövevény székely püspök

FORRADALMI EMLÉKÉV LESZ 2016

Kormányhatározat született arról, hogy 2016-ot az 1956-os forradalom és szabadságharc emlékévének nyilvánítják. Az emlékév fővédnöke Kövér László, az Országgyűlés elnöke, védnöke pedig Wittner Mária lett.

A kormány emlékbizottságot hozott létre a 2015. október 23. és 2017. június 16. közötti időszakra, amelyet Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere vezet, társelnöke Schmidt Mária, a Terror Háza Múzeum főigazgatója, egyetemi tanár. Ő felel az emlékév koordinációs feladataiért kormánybiztosként.

Lapunk kegyelettel emlékezik az 1956-os forradalom és szabadságharcra. Igyekszünk felkutatni minden, Kanadában élő volt 56-ost, hogy elmondhassák emlékeiket a hatvan évvel ezelőtt átélt eseményekről, amikor „egy nép azt mondta: elég volt!” (Márai Sándor)

A Kaleidoszkóp - Kaleidoscope c. kulturális folyóirat az emlékévet Némethy Nóra dalszövegével indítja.

NÉMETHY NÓRA

1956

Egy nap mint száz,
De mégis
Nagyon más.
Évtizedek múlva
Is megemlékszünk
Róla.

Egy nap mint száz,
De mégis
Gondolunk rá,
Évtizedek múlva
Is megemlékszünk
Róla.

Refrén 1
Ezerkilencszázötvenhat
Sorsdöntő pillanat
Bátorság, önzetlenség,
Kielezett nézetek és
Harcra kész életek.

Híd
Puskalövés,
Háborús dörömbölés,
Hullák tömege,
Sorsok eltemetve.

Egy nap mint száz,
De mégis
Nagyon más,
Évtizedek múlva
Is megemlékszünk
Róla.

Egy nap mint száz,
De mégis
Gondolunk rá,
Ha több évtized is eltelt,
Hogy e nép jogaiért
Felkelt.

Refrén 1
Ezerkilencszázötvenhat,
Sorsdöntő pillanat,
Bátorság, önzetlenség,
Kielezett nézetek és
Harcra kész életek.

Híd
Puskalövés,
Háborús dörömbölés,
Hullák tömege,
Sorsok eltemetve.

Refrén 2 (variálva)
Ezerkilencszázötvenhat
Útmutató pillanat,
Rémület, szenvedés,
Magyarországnak
Igaz történelmi
Felvetés,
A jövőnknek pedig
Történelmi példakép.

(dalszöveg)

*Szervátiusz
Tibor alkotása*

Nóra szülei 1956 karácsony estéjén érkeztek Kanadába menekültek-ként. Nóra második gyerekek született Ontárióban, és itt nevelkedett. Iskoláit is itt végezte, a Torontói Egyetemen szerzett spanyol-francia szakos diplomát.

Anyja, Németh Magda és gyerekei 1965-től kezdődően minden nyáron több hetet töltöttek Magyarországon, így a gyerekek, annak ellenére, hogy magyar nyelvű iskolába nem jártak, magyarul jól tudnak.

Nóra 23 évesen visszament Magyarországra, és csak mintegy hat éve vált kétlakivá Budapest és Toronto között. Ekkor kezdett dalírással foglalkozni. Tizenéves korában intenzíven klasszikus gitározott, de ez egészségi okokból abbamaradt. Most már nemcsak a szöveget, de a dallamot is saját maga írja, sőt énekl is. A múlt év novemberében jelent meg első CD-je angolul saját kiadásában Torontóban „Voyage in Time” címmel.

Ez után döntött úgy, hogy ír egy dalt az '56-os forradalomról a 60. évfordulóra magyar nyelven, együttműködve Torma Ferencsel, a magyarországi kíséret szerzőjével és producerével.

Némethy Magda, Nóra édesanyja

SZERVÁTIUSZ JENŐ-DÍJ - 2015

Szervátiusz Tibor, a Nemzet Művésze és Szervátiusz Klára, a Szervátiusz Alapítvány elnöke a díjazottakkal: Döbrentei Kornél költővel, Györfi Lajos szobrászművésszel, Tiffán Ede borással és Kovács András művészettörténésszel a Magyarság Házában nov. 12-én

Fotó: Hegedüs Róbert

LEZSÁK SÁNDOR

A ROZSDÁS KÉSEK ELLENÉBEN...

A Jóisten nagy dramaturg, kedvünkre és vigasztalásunkra rendez nekünk itt Budán, a Szentháromság téren, a Magyarság Házában, a Corvin teremben ilyen szép estét, ahol bennünket a nagykunági Györfi Lajos szobrászművész süttői és erdélyi kövekből kimentett, faragott és bronzba öntött munkái fogadnak, és Kovács András művészettörténész személyében ideviláglik a kincses Kolozsvár, és falvakból, városokból az erdélyi rendszánsz épületei, és Baranyából, a bővérű bor hazájából Tiffán Ede és nemes, nemzeti villányi pincésze, ahonnan a vérpezsdítő nedű lehetett, lehet és lesz vitézlő oskolája Döbrentei uramnak is. És mindezt kiteljesíti a legendák világában is otthonos Szervátiusz Jenő és fia, Szervátiusz Tibor korszakos életműve, immár mítoszi fénytörésben, káprázatban, jövődőt is ingerlő örökmécsben.

Így együtt, valamennyien, most, micsoda békebeli tablókép, itt a Corvin teremben, a Magyarság Házában, a Szentháromság téren, Budán, s odakünn micsoda őszi verőfény, idebenn lehetne akár a történelmet szófelhőkkel délibábozni is.

De nem tesszük.

A Jóisten, a Nagy Dramaturg ellenpontoz.

Mert szerte a Kárpát-hazában, de Európa minden szegletében most is milliók ülnek képernyők előtt, és csak nézik, csak nézik, csak nézik az új betelepülők, a migránsok vég nélküli, hömpölygő emberáradatát, és tíz és tízmillió európázó politikai katasztrófa-turista ül megriadva a képernyő előtt, és még mindig vannak, akik remélik, hogy ez csak egy gonosz álom, távkapcsolóval elzárható, mert ép ésszel fölfoghatatlan, hogy csak jönnek és jönnek, és jajdul a lélek, és „már gyanakszunk cselvetésre, Buda vára példa.”

Döbrentei Kornél költészetét, verseit az örök gyanakvás érlelte lázbeszéddé. Hervay Gizella szívdobogása visszhangzik bennem, ahogy most újra olvasom Döbrentei életét, verseit: „aki megérti, hogy működik az Egész, az szájában a szóval zuhan, mert a Kések figyelnek.”

Igen, élesre fent késpengék figyelték Döbrentei verseit és metaszettek föl minden jelzöt, metaforát. Damaszkuszi úton, damaszkuszi acélból készült Kések figyelnek ma is minden mozdatot, késpengék fénye tükröz visszájára ártatlan hasonlatot. Lassan két évtizede, hogy 1996. októberében, a Berozdált Kések uralkodása idején írta Döbrentei Kornél: „roncsolt lólap a homlokom mögött, lángol egy ős a tízes kör helyén.” Amit

ekkor írtam, ma már európai jelzővel is érvényes, idézem:

„...didergő magányunk versed metaforájában, mert október hiába lángol, még össze nem melegít, csak lidérces kék láng játszik csalogatót, ez még az európai törpék dáridója, a büntudat nélkül visszatérő európai zsebesek nagy mutatványa, néhány tucat ügyes európai hipnotizőr vezet orránál fogva, csillogó láncon sokaságot, s mi roncsolt lólappal homlokunk mögött, az örök célkeresztben szervezkedünk, hitünk és akaratunk nyugalma mozgósít, és velünk és körülöttünk nemzetté szerveződik a csillagunk jegyében áldott Mária országa, földjének magyarai népe.”

Ennek a népnek jelölt fia Döbrentei Kornél, aki már gyermekkorától eljegyezte magát a költészettel. Negyedik elemista korában száz verset jegyzett le a titokzatos spirálfüzetben. Később Illyés Gyula, Weöres Sándor, Kiss Ferenc, Nagy László, Pilinszky János, Huszárik Zoltán és Kormos István bíztatták erősen. Első verskötetete Skorpió jegyében címmel 26 éves korában, 1972-ben jelent meg. A hivatásos megmondó-emberek fanyalogva fogadták: „Döbrentei gondolatvilága, világlátása idegen a szocialista társadalomban kíváncstól”.

Ma ez a mondat fölér a Kossuth-díjjal is.

A Kések figyelték Döbrentei verseit. Időnként szúrkáltak, sokszor provokáltak, sebeztek. Az átpingált tavaszok idején a szocialista múltból itt maradt, vérünket, vizeinket mérgező Rozsdás Kések is próbálkoztak, de hiába.

Döbrentei Kornél a valóság élményeivel edződött: volt kocsi-kísérő, segédmunkás, raktáros és öt éven át tengerész is, üzemi lapoknál pedig újságíró. 1991-től a Hitel c. folyóirat rovatvezetője, szerkesztője.

Szülei, családja erős gyökerekkel áldották meg. Édesapja lovagkeresztellett magyar királyi főhadnagy volt, édesanyja pedig egy magyar királyi honvédezredes leánya. A magyar hazáért, szabadságért küzdő katona-ösök példázata hevítette Döbrentei verseit Balassi Bálint vagy Zrínyi Miklós indulatával.

Verset írt a püspökségre menekült, nőket védelmező és a szovjet megszállók által meggyilkolt Apor Vilmos emlékére, a román nacionalisták által félig megvakított Sütő András emlékeztetére, a székelyek megpróbáltatásait megidéző Nyíró József emlékére, Kun Béláék vérgőzös rémuralmát naplójában lejegyző Tormay Cécile méltatására, verset írt Döbrentei a koholt vádak alapján a Kádár-vézsorkorszakban kivégzett Tóth Ilona végzős orvostanhallgató emlékeztetére, vagy az 1956-os harcokban hősi halált halt Gérecz Attila költő tiszteletére.

A Kések akkor is figyeltek, amikor a magyar haza és népe iránt elkötelezett Szervátiuszok – apa és fia – munkásságát versben méltatta. Íme a kezdő sorok:

Belépve A Fájdalom kapuján

Szervátiusz Tibornak főhajrással élete és életműve előtt.

*Gyécse kagannak és Szent Istvánnak,
az Atya, a Fiú s a Szentlélek
külön sorsot s közös terhet szántak,
mint Nektek: apának s fiúnak,
hozzá gigász-tehetséget mértek,
bírní roppant súlyát küldetésnek,
meglelni ösvényét a kiútnak.*

A Szervátiusz Jenő-díj adjon hitet és erőt Döbrentei Kornél-nak, hogy sok dolga van még e földi világban. A történelmi feladatot is megjelölte: „meglelni ösvényét a kiútnak.”

Ehhez pedig a késeket meg kell szelídíteni, a késsel kenyeret kell szelni, a migránsáradat ellenére a templom Isten háza kell hogy maradjon, és itt a Kárpát-medencében, a magyarok földjén nemzetünk emelkedő nemzet legyen.

A mi történik itt? – dermesztő kérdésre a válaszunk változatlan: mi történünk itt. Mert a Jóisten Nagy Dramaturg, hiszen beszédes könyvcímet is sugott Döbrentei Kornél-nak. Így hangzik: Magyarországgal Istennek terve van.

Legyen részünk benne! Történjünk végre, Barátaim!

Lakitelek-Budapest, 2015. november 12.

PROKAI GÁBOR

GYÖRFI LAJOS LAUDÁCIÓJA

Egy művészeti díjnak az adományozása és elfogadása találkozás, kölcsönös kéznyújtás az adományozó és a jelölt között, s ez a gesztus a díj tartalmáról, értelmezéséről való azonos gondolkozást feltételez. A Szervátiusz Jenő-díj névadójának és fiának, az alapítónak a felfogása a művészetről határozott és karakterisztikus követelményeket támaszt a díjazandó munkásságával szemben. Olyan teljesítményt vár el, ami a Kárpát-medencében magyar művész által teremtett magyar művészet, aminek gyökerei a nemzeti kultúrából szívják éltető és erőt adó energiákat, magas színvonalú művészetet hozva létre az alkotói műhelyben. A megfogalmazott elvárásoknak való megfelelés létrejöhet olyan művészi teljesítménnyel, amely a névadó és az alapító művészek alkotói módjával azonos szemléletű és lényegileg azonos esz-közrendszerrel dolgozó alkotói pálya, de egy elismerő díj tiszteleghet más kifejezési módokat, eszközöket használó művész teljesítménye előtt is.

Györfi Lajos szobrászművész esetében szemléleti, elhivatottságbeli rokonság teremt kapcsolatot a Szervátiusz Jenő-díjjal. Életműve a köztereken bontakozott és teljesedett ki: par excellence köztéri szobrász, amit szívesen vállalt, ebből a meghatározottságból következő felelősséggel formálja meg műveit, s hozott létre a jelenkori magyar szobrászatban – 55 éves életkorát is figyelembe véve – páratlanul gazdag életművet. 1960-ban Karcagon született, a város Kunlapos határrészének tanyájáról indult a negyedik, legkisebb gyermekként. A pusztai tanyáról messze iramodó vágyak, képzeletének szárnyalása ösztönözték, vitték távolra. A karcagi végtelennek látszó határban nem csak a meghódítandó horizont távoli, de az álmok is végtelenül szabadon születnek és határtalanok. Minden messze van, a szabadság érzését is itt lehet igazán megtanulni, ló hátán száguldván birtokba venni. Aki ezt megszerezte, az ismeri a végtelen meghódításának sarkalló kíváncsiságát, s már nem felkészületlen, ha innen

elkerül. A szabadságot művészetté változtatni képzeletet kíván, kifejezéséhez tehetség, bátorság, szenvedély, munkaszeretet és -bírási kell.

Tudásvágya, meg testvérbátyja példája vitte Őt is a fővárosba a művészeti szakközépiskolába, a kis képzőbe, majd onnan a főiskolára, ahol Borsos Miklós és Rátonyi József voltak a mesterei, és mellettük, katedra nélkül, de a szoborkészítés hétköznapi gyakorlatának megismertetésével fivérének alakuló műhelye.

Gondolkodását a művészetről meghatározóan Borsos Miklós mediterrán szellemisége, nyitottsága, humanizmusa alakította; a mintázás, a szoborformálás, a szerkezet, a felépítés törvényei megismertetésében pedig elsősorban Rátonyi volt a mestere. Már hallgatóként többször hívták idősebb szobrászok segédnek nagyobb munkáik kivitelezéséhez. 1985-ben diplomázott. Az ifjú művész felkészülten, teli világhódító energiával a fővárosból visszatért szülőföldje határára, Püspökladányban telepedett le, ahol ma is él, alkot.

Legelső munkáinak egyike, amit pályázaton nyert el, a kunhegyesi *Kun emlékmű* az életmű sokat mondó, jellegzetes műve. A szabadon vágatató lovas a kun elődök előtti tisztelgés, de legalább annyi indulat, hódítani vágyás feszíti a fiatal szerzőt is – képességeit, tehetségét kibontakoztatva, mondanivalóját kifejezve próbálja erejét. Féktelenül, szabadon, magabiztos győzni akarással száguld, repül a lovas, akárcsak alkotója, a veszélyt nem is érzékelve.

Mert nem veszélytelen ez a pálya, különösen, ha valaki az általa felvállalt következetességgel tesz hitet a figurális, realista ábrázolás mellett, és váltja valóra saját alkotói gyakorlatában, mint elsődleges kifejezési mód. S ez azért lehet így, mert számára a szoborkészítés nem magánügy, nem mindenáron való modernkedési törekvés, múló divatok követése. Nála művészeti programmá válik a művészeti hagyományok tisztelete, abból is a természetelvűség az inspiráló, számára nincsenek anakronisztikus feladatok és műfajok.

Programjának másik tartóoszlopa történelmi, nemzeti hagyományaink tisztelete, és annak történelmi személyiségeinkkel testet öltött, a róluk készült szobrok általi felmutatása. Elkötelezetten, felelősséggel és kvalitásosan szolgálni az emlékállítást, a közösségi tiszteletadás szándékát, ez vezeti alkotói munkáját, összekapcsolva a múltat a mával, személyessé, szellemi, példaadó erőterré téve az ideát.

Mert a szoborállítást a jelhagyásról, az eszményekről – is – szól, arról, hogy a közösség mit tart emlékeztetőre, megbecsülésre fontosnak, amivel magát és környezetét alakítani, formálni kívánja, és szól arról is, hogy tehetségével, képzeletének erejével hogyan tudja ezt kifejezni a művész, s hogyan alakítja ezáltal műve, művészete a közönség, mindannyiunk életét, gondolkodását.

Körmendi Lajos, író, a művész *Magyar szellemiség – bronzba öntve* című debreceni kiállítása után egy írásában a magyar szellemiség szobrászának nevezte Győrfi Lajost.

Amikor a veszélyt említettem, arra gondoltam, hogy a fentiek szerint jellemzett dacos, konok művészet értékét könnyen lehet a modernség, mint értékmérő felől megkérdőjelezni,

korszerűtlennek minősíteni. De hát a modernség nem lehet minőségi jelző sem pozitív, sem negatív előjellel, csupán a kifejezés lehetséges eszközrendszere, mert a művet minősége értékeli.

Győrfi Lajos korszerűségét szakmai felkészültsége és kvalitása adja. Nincsenek kifejezési korlátai, bármit képes a maga által támasztott szigorú igényességgel, a feladattal szembeni tisztelettel, alkotói felelősséggel teljesíteni.

A feladatok megtalálják. Több pályázatnak volt ugyan nyertese, de alkotói tevékenységében a meghatározó az, hogy felkér a művek létrehozására. Minden esetben a legnagyobb komolysággal lát munkához, e tekintetben nem ismer kisebb vagy nagyobb feladatot. Egy-egy szobra nemegyszer a település arculatát befolyásoló monumentummá válik, de volt, mikor a felkérés szobortól független térszervezésre, – berendezésre vonatkozott.

Az életmű több műtípusból ötvöződik. A pályakezdés idején a II. világháború áldozatainak emlékére állított emlékművek adtak munkát a szobrászoknak. Több emlékművet készített e műcsoportban, köztük a *tiszadobit*, a *püspökladányit*, a *kunhegyesit*, és őt kérték fel lakóhelye testvérvárosának, a hollandiai *Hattem II. világháborús áldozatai emlékművének* az elkészítésére is. Szabadságküzdelmünk emlékére készült számos szobra között *Álmosdon* több elemes műegyüttes emlékezik egyetlen győztes szabadságharcunkra és vezetőjére a mű központi főalakjával, Bocskaiával. Püspökladányban a *Husár emlékmű* az 1848-49-es szabadságharc helyi honvédeknek állít emléket. 1956 ifjú hőseit a Corvin közti *Pesti srác* idézi meg. A honfoglalás millemenniumára és az államalapítás milleniumára emlékező évek legfoglalkoztatottabb szobrászai – természetesen külön-külön műhelyként – a Győrfi-testvérek voltak.

Köztéri munkásságának számbavétele – alig néhány híján 200 műről beszélhetünk – nem lehet hiteles, ha nem szólunk portrészobroiról. Ábrázolásai személyiségrajzok, nem csupán szoborképek. Köztük is kitüntetett megformálás *Osváth Pál mellszobra*: az alak távlatos tekintete egyszerre idézi a csendbiztos fegyelmezettségét, szigorúságát, rendteremtő és – megtartó képességét, meg a szellem emberét, akit az íásaiban az értékek őrzésének tudatossága, a hagyományok vállalása és képviselése vezet. *Louis Armstrong* portréja Bánkon ugyancsak meggyőző bizonyossága annak, hogy milyen ereje, suggesztivitása van nála a szemeknek. Néhány napja készítette el és állították fel Nagykállóban *Kállay Benjáminnak*, az Osztrák-Magyar Monarchia több, mint két évtizedig szolgáló közös pénzügyminiszterének egészalakos bronzszobrát.

A köztéri oeuvre az általa megformált lovasszobrokkal válik teljessé. A pályakezdéstől foglalkoztatják, jelen vannak munkásságában a ló- és lovasszobrok, pedig azok minden szobrásznak – aki egyáltalán birokra kel velük – nagy erőpróbát, szakmai vizsgát jelentenek. Ló és lovas kapcsolatát, egyenrangú közösségét, összetartozását mindig a témára koncentrált érvényességgel fogalmazza meg. Tizenkét nagyméretű körplasztikát alkotott e műtípusban – egyet társszerzőként Kis Jenővel – s ezzel, ismereteim szerint, hazánkban, de feltehe-

tően a kontinensen is egyedülálló teljesítményt jegyez. Az életmű egyes darabjai az ország településein kívül a tengerentúlra is eljutottak: *Szegő Gábor matematikus portréja* a washingtoni és a stanfordi egyetemeken állnak. Európában Hollandiában, Ausztriában, Varsóban állnak szobrai, kultúránk és művészete követeként. Még jelentősebb a küldetése azon műveknek, melyek határainkon kívül Kassa, Révkomárom, Párkány, Rimaszombat, Ungvár, Kolozsvár, Gyulafehérvár, Nagyvárada, Telegd, Szováta terein segítik jelenlétükkel a Kárpát-medencei közös sorsra, történelemre, hazára emlékeztetést, közösen az ott élő népekkel. A számbavétel nem is teljes, sőt egy-egy felsorolt felvidéki városban több szobra is áll. Nem kevésbé jelentős az a szerep, amit művészete egyes hazai régiókban vállal, mint például a Hajdúságban Bocskai tiszteletének ápolása, vagy azon művek hatása, amit szobrai a bihari térség kisebb-nagyobb településein jelenlétükkel betöltenek. De hiszen ezért a szolgálatért tért vissza szülőföldjére.

Elsősorban mint köztéri szobrászról szólt eddig a bemutatás, a kiállítás is erről ad szűk keresztmetszetű válogatást. Ne feledkezzünk meg azonban a műterem és műhely kisplasztikai, s éremterméséről sem. Ezek nemegyszer vázlatok, gondolat- és formacsírák egy-egy nagyobb szoborhoz. A kis szobor, hogy önálló műként mit jelent, arra legyen példa a *Feltámadás* emberi fájdalma, őszinte, megrendítő pátoszatlansága. A szobrász másféle érzékenysége mutatkozik meg a női szépséget ünneplő *Éva*, meg *Kavicsos ülő* szobrokban. Érmei részben megrendelésre készültek, de szakmai kihívásként magának is mintáz érmeket, mint tette mestere, Borsos Miklós is. Nemegyszer a művészettörténetből veszi a példát, s alakít át a plasztika törvényszerűségei szerint festményt, grafikát Bruegheltől, van Goghtól, Nagy Lászlótól. A kompozíció fegyelme, tisztasága, a részletek gazdagsága, a szépen vésett betűk együttesen adják érmeinek művességét, igényességét.

Külön is kell szólni rajzairól, amikor nem az anyag, a tömegformálás a kifejezés eszköze, hanem a vonalak által leheletnyi belsőleges finom rezdülések szövődnek a papíron illusztrációként, vázlatként, vagy önálló opuszként.

1993-ban bátyjával rendezett közös kiállításuk katalógusában emlékeztem arra, hogy a magyar szobrászművészet kezdetén, az első ismert szobrászok között tartja számomra a művészettörténet a Kolozsvári testvérpárt, Mártont és Györgyöt. A Győrfi-testvérekben, Sándorban és Lajosban, az ő reinkarnálódásukat láttam. Nekik is van egy közös munkájuk az 1992-ben készített *A kisújszállási II. világháborús áldozatok emlékműve*, ami poézisében, szobrászi megformálásában megkülönböztetett minőség az ezen műtípus művei között. Három, kétségbeesett parasztember veri félre a harangot, világgá zengetve az emberiség legkegyetlenebb gonoszságának, a háborúnak a veszedelmét. Mint a Kolozsvári testvérek, akik a sárkánnyal küzdöttek, a Győrfi-testvérek is a fenevad ellen húzzák a harangot. A művészek felelősséggel, legjobb hitük szerint figyelmeztetnek még akkor is, ha a történelem tanulságai arra intenek: a gonosz legyőzéséhez a művészet ereje önmagában gyengének bizonyul.

2009-ben együtt, mint Győrfi-testvérek, megkapták a Magyar Örökség díjat, művészetük a magyar örökség része.

Emlékeztetőül: a Szervátiusz Jenő-díj, 2003-as alapításakor elsőként Sándor művészetét ismerte el.

Lajos más díjak mellett: Holló László-díjas, Kölcsey-díjas, Püspökladány díszpolgára, 2004-ben a Magyar Köztársaság Ezüst Érdemkeresztje kitüntetését kapta.

Az állami kitüntetések nem kényeztetik. A felkérések, műveinek közönségszeretete az ő elismerése, azoktól, akik közvetlen, mindennapi kapcsolatban értékelik művészetét. A latin mondással szólva: *Artificem commendat opus* - Az alkotót alkotása dicséri.

Köszönet az eddigi életműért, köszönet a Szervátiusz Jenő-díj Alapítványnak, hogy észrevette és értékelte Győrfi Lajos szobrászművészetét.

2015. november

Győrfi Lajos: A pesti srác

MÓDOS PÉTER

LAUDÁCIÓ TIFFÁN EDE KITÜNTETÉSÉHEZ

Annak ellenére, hogy Ede barátom két évvel fiatalabb nálam, egy évvel előttem végzett mint kertészmérnök, egyébként egy kollégiumban laktunk a Somlói úton.

Az első emlékem róla még negyedéves koromból származik. 1965-ben szakmai látogatáson vettünk részt Villányban mint szőlész-borász hallgatók. Azt tudtuk, hogy Ede ott gyakornokoskodik az Állami Gazdaságban, annak országos híré szőlészetében. Szüret előtti időszak volt, és az egyik szőlőtábla mellett vártuk, hogy jöjjön az agronómus tájékoztatni bennünket a szakmai feladatokról. Ahogy ott állunk egyszer csak a szőlősorok közül lóháton galoppozva megjelenik Tiffán Ede agronómus úr. Lepattanva a lóról mondja, hogy rendelkezésünkre áll. A meglepetéstől tátott szájjal bámultunk tanáraikkal együtt. Tudom, hogy ezt közülünk azóta sem felejtette el senki.

Később is, amikor már rendszeresen találkoztunk vagy az ő pincéjében, vagy valahol máshol szakmai rendezvényeken, mindig eszembe jutott ez a jelenet.

Pedig azt nem igazán lehet róla mondani, hogy „magas lóról” beszél az emberekkel. Bár ahová ő feljutott, abba a szakmai magasságba, néha akár eszébe is juthatna. Alapvető emberi tulajdonságai okán nagyon távol áll tőle ez a magatartás.

Tiffán Ede régóta ikon a magyar borászatban. Elsőnek kapta meg az év bortermelője címet 1991-en.

A villányi borvidék és Ede csillaga párhuzamosan emelkedett. Talán nem túlzás üstökösnek nevezni a felemelkedést a magyar borászat egén.

A rendszerváltás után ez a borvidék nagyon nagyrészt Tiffán Edének köszönhetően nemzetközi szinten is egyre több elismerést kapott. Ezek az elismerések a különböző borversenyeken nyert aranyérmek formájában testesültek meg.

Kitűnő elméleti és gyakorlati tudás, lelkiismeretesség, alaposág, kitartás, szorgalom, alázatosság mint legfőbb erényei juttatták el Edét az elismertség ilyen magas fokára. A Magyar Bor Akadémia alapító tagja, sokáig alelnöke volt. Őt éven keresztül a Villányi Hegyközség elnöke volt. Sorolhatnám még a különböző posztokat, kitüntetések, melyeket megkapott az évek folyamán.

Azt hiszem, mégis ő a legbüszkébb a boraival elért eredményeire. Azt meg én tenném hozzá, hogy a villányi bortermelőkre gyakorolt hatása, az, amire a legbüszkébb lehet. Amit szakmailag tudott és tud, azt a legnagyobb természetességgel adta tovább mindenkinek, aki azt hasznosítani volt képes.

A villányi borversenyeken rendszeresen találkoztam Edével Eperjesi professzor és Katona József társaságában, akik már nincsenek közöttünk, de nevük igen csak nagybetűvel van írva a magyar borászat díszkönyvében. Ezeken, a több mint egy évtizedekig tartó rendszeres pincelátogatásokon a legszínesebb szakmai konzultáció alakult ki. Tanultunk

egymástól.

A hazai sikerhalmaz után sorra jöttek a külföldi elismerések, a Tiffán borok rangja a legnagyobbakéval vetekedett és vetekszik ma is.

Emlékszem a 2000-es évek elején büszkén mutatta be azt a borát nekünk, amely Japánban elnyerte az év legjobb külföldi bora címet. Ez különösen értékes elismerés egy olyan piacon, ahová a világ minden termelője igyekszik eljuttatni borát. Ezt a trófeát Ede a francia, olasz, spanyol, kaliforniai és dél-amerikai borok előtt nyerte el.

Ede barátom sikereit nem egyedül, hanem szerető családja segítségével érte el. Felesége és Zsolti fia őt mindenben támogatták tevételes munkájukkal. Az már a sors fintora, hogy Zsolti nem a szőlész-borász szakmát választotta, hanem testnevelő tanár lett. Ezzel együtt, ha akarta, se tudta volna elkerülni a borász szakmába való bemenést, hiszen abban a közegben, ahol élt, erről szólt minden. Ezért volt neki nagyon nehéz döntés egy pár évvel ezelőtt, hogy a pince helyett a parlamentet választotta munkahelyéül. Azóta elég hosszú idő eltelt, Ede barátom emberfeletti akaraterővel és a Jóisten segítségével vészelt át betegségét, valamint a legnagyobb csapást, felesége elvesztését.

Életútja, emberi kvalitása, kitartó igényessége példaképül állhat mindenki előtt, aki a hazáját, hitét és szakmáját olyan hűségesen szolgálja, mint ő.

Méltó kitüntetéséhez szívből gratulálok!

ENTZ GÉZA

KOVÁCS ANDRÁS LAUDÁCIÓJA

Kedves Klára, Kedves Tibor!
Tisztelt Díjazottak, Hölgyeim és Uraim!

Az eredetileg képzőművészeknek alapított Szervátiusz Jenő díjat 2005 óta felváltva művészettörténész, illetve újságíró is kapja, hogy ráirányítsa a figyelmet a Kárpát-medence magyar művészetének bemutatásában és értékelésében elért kiemelkedő eredményekre. A díj idei művészettörténész kitüntetettje Kovács András, a Babeş-Bolyai Egyetem professzora és a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja. Iskolateremtő tudósról van szó. Kétféle értelemben is. Az erdélyi késő reneszánsz művészet emlékeire és történeti összefüggéseire koncentráló nagyszabású tudósi munkássága az erdélyi művészettörténeti kutatás széles területei számára szabott új irányt. Az 1990 után kibontakozott egyetemi oktatói tevékenysége során pedig a keze alól kikerült kiválóan felkészített népes szakember gárda az erdélyi művészettörténeti kutatás *újjaéledését* és soha nem látott virágzását eredményezte.

Újjaéledésről kell beszélnünk, mert az erdélyi magyar művészettörténetírás folyamatossága a romániai politikai állapotoknak a maiak számára már elképzelhetetlen szélsőségekbe menő rosszabbodása miatt az 1980-as évtizedre csaknem teljesen megszakadt. A művészettörténész oktatás fokozatosan az összes romániai egyetemen megszűnt, így az utánpótlás is hosszú időre lehetetlenné vált. 1998-ban éppen Kovács András professzor munkássága nyomán és vezetésével létesült újra a Művészettörténeti Tanszék a Babeş-Bolyai Egyetemen.

Kitüntetettünk 1984-ben védte meg Bethlen Gábor építő tevékenységének és műpártolásának feltárásával foglalkozó egyetemi doktori disszertációját. Hogy abban az időben egy kutatónak milyen abszurd nehézségekkel kellett megküzdenie mutatja, hogy az egyetlen példányban véglegesített, gépelt kéziratot, miután azt a témavezető is átnézte, közel egy évig nem sikerült a hivatalos leadáshoz megkívánt öt példányban sokszorosítani. És aztán természetesen azt is csak az akkori, bármifajta öntevékenységet kizáró szabályok átlépésével. A Bethlen Gábor kora építészetét alapvetően új megvilágításba helyező disszertáció publikálásáról persze szó sem lehetett.

A tudomány iránti komoly érdeklődés azonban dacol a mostoha viszonyokkal, ennek kifinomult technikáját Erdélyben olyan kiemelkedő tudósok dolgozták ki, mint Jakó Zsigmond történész professzor, Kovács Andrásnak is egyik mentora, vagy a magyar nyelvtudomány kiemelkedő alakja az ugyancsak Kolozsváron munkálkodó Szabó T. Attila. Ebben a szellemi környezetben, nem véletlen, hogy Andrásban, levéltári források tanulmányozása során már egyetemi hallgatóként körvonalazódnak későbbi tudományos munkájának meghatározó jellemzői. Érdemes idézni, ahogy ő maga ír erről: „[1966] őszén kezdtem el a kolozsvári városi számadáskönyvek 17. század első feléből származó köteteinek

a módszeres átolvasását. A gyulafehérvári Káptalani Birtoklevéltárban őrzött latin nyelvű alvinci ingatlanleltárak átírása, az ott előkerült 19. század elején készült építészeti felmérések tanulmányozása [a gyulafehérvári levéltári munkát ugyanez év nyarán végezte éppen Jakó Zsigmond professzor ösztönzése nyomán], azután pedig a kolozsvári városi számadáskönyvek lakonikus bejegyzéseiből körvonalazódó összkép sorsdöntő volt számomra: a felfedezés, az újonnan szerzett tudás szívdobogató izgalma a legsodálatosabb kábítószert, s az éveken át, nap mint nap olvasott-másolt számadáskönyvi bejegyzések, azután pedig, a kolozsvári, meg a beszercei tanácshoz intézett fejedelmi levelek olvasása, a bennük rejlő adatok értelmezése meghatározó örömforrásává vált mindennapjaimnak.”

Ezek a sorok, egy tudományos munkára komolyan készülő egyetemi hallgató intellektuális élményeit és szakmai valótlomását közvetítik késői visszaemlékezésben, aki ez első tudományos kutatói élmények idején Virgil Vătăşianu művészettörténész professzor tanítványa volt a Babeş-Bolyai Egyetemen.

Kovács András így emlékezik professzorára: „*Tanárunk az emlékek alapos leírására és módszeres elemzésére szorított, s mélységesen elítélte és lenézte az általa „bukaresti módinak” tartott, stílusvirágokkal és idegen szavakkal terhelt esztétizáló semmitmondást.*” E tömör summázat egy olyan tág horizontú tudós képét villantja fel, aki az akkori világban kivételes jelenségnek számított nemcsak Erdélyben, Romániában is. A jómódú nagyszabású román polgár családból származó Vătăşianu egykor Hátszeg vidéke középkori román emlékeit feldolgozó munkájával az európai művészettörténet fellegvárában, Bécsben szerzett doktorátust, de Prágában is folytatott tanulmányokat és évtizedes itáliai tartózkodásának tapasztalatait is sokoldalúan kamatoztatta kutatói és oktatói tevékenységében. Úttörő vállalkozása volt az 1959-ben megjelent, Erdély középkori művészettörténetének, az addigi magyar és német kutatás eredményeit korrekt módon felhasználó, nagyszabású *román nyelvű monográfiája*.

Vătăşianu professzor tanszéke a magas szakmai színvonalú képzést jelentette az *egyedüli* magyar hallgatója számára, Kovács András munkássága korszakos jelentőségének megértéséhez azonban röviden az erdélyi tudománytörténeti előzményekre is utalnunk kell.

A levéltári források módszeres feltárása és értelmezése, ami a történettudományban természetes, sokáig korántsem volt magától értetődő a művészettörténetben.

Ünnepeltünk B. Nagy Margit munkásságát értékelve, annak kivételes tudományos értékeire utalva saját szakmai ars poétikáját is megfogalmazza, amikor rámutat, hogy a kitűnő művészettörténész, mármint B. Nagy Margit felismerte azt a lehetőséget, amire „*a korábbi művészettörténeti irodalmunkban alig találunk példát, hogy a műalkotás közvetlen vizsgálata, valamint a keletkezését, megrendelőit, mestereit megvilágító levéltári anyag feltárása és összevetése vezethet tárgyilagos, használható eredményre.*”

Az erdélyi tudományosságban ennek a módszernek kettős gyökere van. Az egyik magyarországi, a másik erdélyi.

A magyarországi szál a *művészettörténet* tudományában Hekler Antal kezdeményezésére megy vissza. A nagy műveltségű Hekler 1918-tól a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem művészettörténész professzora, aki a Trianon utáni helyzetben olyan tudománypolitikai programot hirdetett meg és sokoldalúan képzett kiváló tanítványok egész sorát kibocsátva épített hozzá erős alapokat, ami a magyarországi művészet ezer éves múltját a történelmi források szisztematikus feltárására és kritikai feldolgozására alapozva értékeli és mutatja be. Ennek jegyében alkotott sok más között Entz Géza, aki az 1940-es évtizedben Kolozsváron működött és 1945-től a Bolyai Egyetem művészettörténész tanára volt.

A trianoni traumára a magyar történettudománynak is volt az előbbiekkal párhuzamba állítható, előremutató és a nem magyar tudomány képviselőivel való szellemi dialógus feltételeit is megalapozó válasza. Ez a Mályusz Elemér (1898-1989) budapesti történész professzor által kezdeményezett és általa *népiségtörténeti* kutatásnak elnevezett *helytörténeti kutatás*, amely egy adott területi egység, pl. egy megye történetét, az ott élők életviszonyainak történeti változásait nyomon követő teljes körű, minden településre kiterjedő levéltári forrásfeltárással alapozza meg. Egyike Mályusz Elemér legkiválóbb tanítványainak éppen a már emlegetett Jakó Zsigmond volt.

A művészettörténeti kutatást megtermékenyítő levéltári kutatásnak *erdélyi* gyökerei szempontjából a történész levéltáros Kelemen Lajosnak (1877-1963), a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjának szerepe emelendő ki. Kelemen Lajos Erdély levéltári örökségének kiemelkedő ismerője és az erdélyi régiség minden érdemes kutatójának, több mint fél évszázadon keresztül mentora és önzetlen segítője volt. Kelemen Lajos egész életét Erdélyben élte le, de bármennyire is fontos az a szerepvállalás, amit a művészettörténeti kutatás is köszönhet neki, ő mégsem volt művészettörténész.

A korszerű erdélyi magyar művészettörténetírás első generációjának tagjai, akiknek eredményeire sok tekintetben Kovács András szakmai munkássága is épül, *magyarországiak* voltak. Balogh Jolán, Bíró József és Entz Géza nevét kell itt feltétlenül megemlíteni. Utóbbi, vagyis édesapám, Jakó Zsigmonddal együtt a második bécsi döntés után kerültek Kolozsvárra és váltak az akkor ott kibontakozott pezsgő tudományos és egyetemi élet meghatározó szereplőivé. Ezzel, amint azt *ma* már megállapíthatjuk, útjára indult *az erdélyi magyar művészettörténeti iskola* is, amelynek első, és évtizedeken át *egyedüli*, mindvégig Erdélyben alkotó nagy formátumú képviselője B. Nagy Margit (1928-2007) volt, Entz Géza és a régész László Gyula tanítványa.

Kovács András munkásságában eredményesen ötvözte és sok ágon továbbfejlesztette mindazt a tudományos tapasztalatot és módszertani újítást, amit az említett elődök közvetítettek. A staféta botot, ha lehet így fogalmazni, közvetlenül B. Nagy

Margittól vette át. Témaválasztásában és módszertanában is hozzá áll a legközelebb. Munkássága során „az erdélyi művészeti emlékek történetétől, megrendelőitől, az épületek és térrendszerük funkciójától, a tervezésben és megvalósításban közreműködő mesterek tevékenységétől, az egykori leírásoktól s a megmaradt művektől indult el, és az egyes emlékeket, emlékcsoportokat karakterizálva jelölte ki helyüket az erdélyi és a közép-európai művészet történetében.” Az ezekre az eredményekre alapozott, az először 2003-ban majd 2006-ban második kiadásban is publikált összefoglaló művét Erdély későreneszánsz építészetéről az egyetemes magyar művészettörténet kiemelkedő teljesítményeként tartja számon a szakma.

Az azonban hogy *ma erdélyi magyar művészettörténeti iskoláról* beszélhetünk és nem csak annak fennebb érintett kezdeményeiben rejlő lehetőségről, annak köszönhető, hogy Kovács András az erdélyi késő reneszánsz művészet összefüggéseit eredeti módon és sokoldalúan bemutató impozáns tudói életművén túl, az 1990-es évek második felétől kibontakozott egyetemi oktatói tevékenységének eredményeként, az erdélyi tudománytörténetben először, művészettörténészek sokasága állhat a kutatás rendelkezésére. Ő aligha számított ilyen szerepre, mert ehhez egyebek közt egy világbirodalom előre nem látható váratlanul gyors és békés összeomlására volt szükség. Az így rámért sok lemondással, de az idő multával talán nem kevés elégtétellel is járó sorsot azonban a tudomány és nem kevésbé nemzeti közösségünk legnagyobb hasznára, vállalta. Ha a világ nem így alakul, ő lett volna eme potenciális tudományos iskola második és könnyen lehet, utolsó tagja. Most azonban kitűnő tanítványai révén Erdélyben több mint két tucat jól felkészült művészettörténész, igaz az Erdélyben sohasem könnyű körülmények között, de aktív és igen eredményes szakmai életet folytat, rendszeres konferenciákkal, ezeket összegző tanulmánykötetekkel, önálló publikációk sokaságával és szoros együttműködésben magyarországi, valamint távolabbi országokban alkotó művészettörténész és a művészettörténettel rokon területen működő kollégáikkal. Közülük való az a huszonhárom is, aki a *Liber discipulorum* címmel megjelentetett kötetben tiszteltgett előtte 65. születésnapján, sok levéltári forrást feldolgozó, az erdélyi művészet széles területeit átfogó érdemdús tanulmányokkal.

Befejezésül még egy adalék az 1990 előtti és az azóta eltelt idő szakmai lehetőségeinek drámai ellentétére: az 1969 és 1989 között eltelt húsz évben Kovács Andrásnak mindössze 15 publikációra nyílt lehetősége, az azóta eltelt huszonöt évben pedig 160 önálló, tudománytörténeti alapvetést hordozó közleménye jelent meg.

Szívből kívánjuk neki, hogy oktatási és adminisztratív terhei csökkenésével, tanítványai és fiatalabb kollégái terelgetése mellett, a tudásszerzés ópiumát kedvére fogyaszthassa a maga örömeire és mindannyiunk közös javára.

Irodalom:

¹Kovács András: *Hogyan lettem művészettörténész?* In: A történet-műhelye. Szerk. Kovács Kiss Gyöngy. Komp-Press Kiadó.

Korunk. Kolozsvár, 2015. 106.

²U. o.

³Vătășianu, Virgil: *Istoria artei feudale în Țările Române*, București, 1959

⁴Kovács András: *B. Nagy Margit művészettörténész*. Művészettörténeti Értesítő, LVI. (2007) 1-2. 362.

⁵Galavics Géza: *Reneszánsz művészettörténeti kutatások Magyarországon 1995 és 2012 között*. Ars Hungarica XXXIX (2013) 4. 492.

Kovács András: *Későreneszánsz építészet Erdélyben 1541–1720*. Budapest; Kolozsvár: Teleki László Alapítvány - Polis Könyvkiadó, 2003.

Kovács Zsolt, Sarkadi Nagy Emese, Weisz Attila (szerk.): *Liber discipulorum. Tanulmányok Kovács András 65. születésnapjára*. Erdélyi Múzeum Egyesület, Entz Géza Művelődéstörténeti Alapítvány, Kolozsvár, 2011.

DÖBRENTAI KORNÉL

TARTSD MEG A SZIKLÁT !

A Pesti Srácok emlékére

Termékeny időből végleg kifutsz,
marasszon az, amellyel elüzni akarnak,
retentsd vissza hulltában a sziklát, öngörgető magyar
Sziszifusz,
tartsd meg mozdíthatatlan alapnak,
mert benned bizonyosságot álmodik az Isten,
körbenéz, s ha itt nincs, véli: sehol sincsen
– ő, ez az Ararát – szegény
Isten-remény!

Olyan kő ez, sorshoz csikorítva lobban,
és akkor lendíts elveszejtőidre gyeheennatüzet,
olyan iramban, ahogy a szíved dobban,
és viszolyogj attól, aki baljós tenyérrel kifizet.

Sátán és a Teremtő egy sima arcban igazul:
az Istent feleljed válaszul,
és azt is, a bűnhődésből már elég,
a Keresztfa is elüszkül, de hamuval győzi még,
csordulásig urnákba, fejünkre visszahullva
ki az, aki a velünk történelemért vezekelni mászna-csúsza?

Az Ige a testből kilépett,
sebünk elidegenítve mások zsebévé mélyedt,
most aztán előre, ha kell, önámítón is,
a hátra már végzetes, abszurd finis,
a fölfele is csak úgy, ha bitón?
S ha valaki fényességesen, méltón
mégis, csak azért is fölér,
mennylépő lábát lerángatni van kötél?

Hol az önérzet?
Régi torlaszokon, hej, de kivérzett;
betonszarkofágba aszalt a jövő,

és nincsen felszedni már utcakő?

Amelyről fölmagaslik egy-egy szabadság-suhanc,
lélekzetneszük, mint mikor Te, angyal, a csöndön átsuhansz;
romolhatatlanok, testük gondolatokból s balzsamos illatok-
ból épített,
roncsolhatatlan szépség, múlhatatlanabb, mint szent Berna-
dett,
úgy terebélyülnek ki a sivár időből, mint az akácok,
a Pesti Srácok,
és hogy voltak, mindent megtelít, szétfeszít,
de nem úgy, miként az üresség a lék széleit!

Ma is néhány büszke gerinc, kit törés-zúzás bénává le nem
ront,
azzal lázad, hogy egészséges magot ont,
a zászlók petyhüdtlen darvadoznak, a glóriás lyukon át
hiába süvít, ritkán érezzük a megtisztulás huzatát,
magyarok, országon innen és túl lakók,
már a temetők sem hadrafoghatók?

Még a halottak napi sírok is elföldelhetetlen, kitüremkedő
bünök,
téli túlélésre vágyó, lánghegyű, gyertyatüskés sünök,
mert belül is eltemettétek
sorsát, játszóteri sírját a szabadság megannyi gyermekének,
már nem számít, hova úsztak a kis kopjafák,
pedig egyszer a lelkiismerethiányt is karóba húzhatják,

világra sem jöhetnek az új hősök, egy országmegtartó béke
nagyjai,
fogadásuk helyén jelszó eredt meg: zabálj, fogyasztani;
hiába szerelem, ima, hit, mely erősebb volt, mint akár
tíz orosz tankhadosztály;
a barikád, a Magyar Golgota fia
legyőzött téged, Krasznaja Armija.
Ó, hogyan égtek azok a harcokcsironcsok, de fáj máig,
hogy a zsíros arcú pecsenyesütők képe minduntalan felvilág-
lik.

Vajon miért engeded,
elvegyék, meghamisítsák egyetlen megtartó ünneped,
miért, hogy végre kiszabadulva,
vágókra széles mezők helyett folyvást rabomobilba,
miért, hogy nem pengethatsz napsugarak felhúrozta gitárt,
kezed mindig ökölben, karod sosem ölelésre kitért,
miért, hogy léted nem bevallható szent kaland, de
börtönhipis,
örök motozás; mi kell, ne csak ébredj, hidd is,
maradt erő, majd mozdulnak nemzedékek,
termékenyítő elszántsággal, mint a szántóföldi munkagépek,
kétségeden emeljen felül a kondulásig megérlelt,
a legcsekélyebb, mégis tán a legnagyobb történelmi elégté-
telt,
Nándorfehérvár óta messzehangzó,
vérünkkel felhízalt, déli harangszó.
2006. október

MISKA JÁNOS SZÜLETÉSNAPI AJÁNDÉKA - LOVAGGÁ AVATTÁK BUDAPESTEN A KULTÚRA NAPJÁN

A Stefánia Palotában tartott rendezvényen Hoppál Péter kultúráért felelős államtitkár, a gála védnöke úgy fogalmazott, hogy *“... nagyon nagy feladata van a civil köröknek, amelyek szerte a Kárpát-medencében és a diaszpóra magyarságának köreiben életben tartják a kultúra műhelyeit, közösségeit..., köszönet jár mindenkinek, aki a magyar kultúra lovagjaként a helyi közösségeket erősíti, az általános műveltség fenntartásán dolgozik iskolákban, művelődési házakban, színházakban, közgyűjteményekben, levéltárakban, könyvtárakban... Ők a kultúra mindennapi hősei, általuk leszünk egy nemzeti közösséggé és általuk mondhatjuk el, hogy a magyar kultúra megtart bennünket, a 21. század kihívásai idején is irányt mutat, önazonosságban, identitásban és a jövő útkereséseiben...”* (MTI)

A magyarság január 22-én ünnepelte a Kultúra Napját. Az ország visszhangzott az iskolák csoportos szavalataitól. Budapesten ezen a napon rendezte meg a Falvak Kultúrájáért Alapítvány és a Honvéd Kulturális Egyesület a Kultúra Lovagja kitüntetés adományozását. Az esemény a Stefánia Palota Honvéd Kulturális Központban zajlott le. A színházterem megtelt ünneplő közönséggel, hogy tiszteletet adja a felavatandó két egyetemes és 19 Magyar Kultúra Lovagjának.

A műsor első részében Hoppál Péter kultúráért felelős államtitkár beszéde, Dr. Simicskó István honvédelmi miniszter levelének felolvasása és Nick Ferenc, a Falvak Kultúrájáért Alapítvány elnökének ismertetése hangzott el... Nick Ferenc hangsúlyozta beszédében, hogy a magyar kultúra megmutatja, hogyan ünnepelheti egy nemzet a hagyományait, saját nemzetiségeit és kisebbségeit a szomszédos és távoli országok képviselőinek bevonásával. A Magyar Kultúra Lovagja elismerést 1998 óta adják át, a díj azóta a társadalmi szervezetek egyik legrangosabb, nemzetközi megbecsülésnek örvendő elismerésévé vált.

Idén a cím kitüntetettjei: Duray Miklós, író és egyetemi tanár, Gyönyörű Zsigmond vőfély, előadóművész, Ignác Mária kultúrház igazgató, Jagadics Péter nyugállományú alezredes, Jámborné Benkei Ildikó újságíró, Kiss Török Ildikó, színművész, Varga Vilmos színművész, Kocsány István ny. alezredes, Kodály Zoltánné Péczely Sarolta énekművész, Korpás István ács, Miska János könyvtáros, író, bibliográfus, Molnár V. József nyomdász, Németh Nyiba Sándor költő, zeneszerző, Papp Lajos orvos, Sipos Mihály ny. őstermelő, Szabó Géza régész, történész, Szalai László ref. lelkész, és Szarka Tamás előadóművész, zeneszerző, költő. Posztumusz elismerést kapott Vitéz József ny. főhadnagy, a Magyar Királyi Koronaőrség törzsőrmestere. A program színességét növelte az elhangzott lovagi virrasztó, a népdalok, szavalatok, a történelmi hangszerekkel való bemutatók sora, valamint a Szent Korona másolata és a zászlók hivatalos bevonulása, valamint az örökségi serlegeknek a Sztálmárnémeti Református Gimnázium Gyermekkorúsanak, a Havasi Gyopár Gyermek Táncsoportnak és a Krónikás Zenedének való adományozása.

Fotók: Nick Katalin

A második rész Mihajlo Junger, az ukrán nagykövetség szóvivője beszédével kezdődött, aki megköszönte hazánk támogatását Ukrajna és magyarsága ügyében. Majd az Ukrainából díszvendégként érkezett kulturális gála programja következett. Közreműködött a rahorói Havasigyopár Néptáncgyüttes és a téglási Rózsa Népdalegyüttes, akik Bartók- és Kodály-népdalfeldolgozásokat, csángó, magyar és ukrán népi táncokat mutattak be.

Az avatás ceremóniája: a várományosok eredményeinek felolvasását követően az elnök a kardot az illető bal vállára helyezve kijelenti, hogy a „Magyar Kultúra Lovagja címet adományozom”. Ezután a kitüntetettek a Kultúra Lovagjai Aranykönyvet aláírják, majd a Szent Korona előtt főhajtással tisztelegnek és átveszik az Adományozó Testületől az avatási kellékeket - oklevelet, nyakdísz, kitűzőt és az alapítvány kiadványát. A szünetben ízlelhattük nemcsak Kárpátalja honfoglalás korabeli (Karos) finomságait, hanem a mai ételeket és italokat is. (Miska János)

VARGA GABRIELLA

„LÉGY JÓ MAGYAR EMBER”

– *Ezekkel a szavakkal áldotta meg Márton Áron 1938 végén Kolozsváron a református Szász István Tást.*

A ma Leányfalun élő orvos, közíró, szakíró, szerkesztő, a Hitel Múzeum alapítója és vezetője megfogadta a tanácsot „Apám református, anyám katolikus. Tavasz Sándor püspök-helyettes megkeresztelt délelőtt, délután pedig eljött hozzánk Márton Áron akkori kolozsvári plébános és ő is megáldott, ezekkel a szavakkal: »Légy jó magyar ember!«” – meséli Szász István Tas az erdélyi irodalom és történelem kivételes szentélyében, a nyolcvanegy éve alapított, nagy hatású erdélyi folyóirat, a Hitel relikviái között Leányfalun. A ma hetvennyolcadik életévében járó alkotó a nagy erdélyi püspökhöz fűződő viszonyát így összegezte: „Márton Áront a Jóisten küldte hozzám azért, hogy végigkísérje az életemet.” Az ismert orvos-író története és otthonában berendezett gazdag múzeuma térben Erdélybe, időben a huszadik századba, tematikában az irodalomba, szellemi-lelki értelemben pedig a felekezeteken átívelő hit és az egészséges nemzettudat magasságába vezet.

– *Valóban nem mindennapi történet, hogy Márton Áron is felkereste a családot és megáldotta az aznap délelőtt megkeresztelt református gyermeket. Honnan eredt e szoros kapcsolatuk a későbbi erdélyi püspökkel?*

– Elsősorban édesanyám volt a kapocs családuk és Márton

nagyobb találkozókon a mindenkori unitárius és lutheránus püspök, Tavasz Sándor református püspök-helyettes és Márton Áron, Erdély nagy katolikus főpásztora is helyet foglalt. A keresztelesem és megáldásom idején – 1938 végén – Márton Áron már megkapta a püspöki kinevezését, de a felszentelése később történt (1939. február 12-én). Márton Áron arcképe kezdettől fogva ott volt – és itt van ma is – a szobám falán.

– *Ez csakugyan érdekes, hiszen Ön alapvetően reformátusként nevelkedett és élt. Milyen emlékek fűzik még a nemrég felújított kolozsvári Farkas utcai református templomhoz?*

– Ott konfirmáltam, odajártam – titokban – vallásórára, onnan temették nagyapámat, az egyház-megyei főgondnokot és apámat, aki ebbéli tisztségében az ő utóda volt. László Dezső esperes esketett, ő keresztelte a gyermekeimet – vagyis engem minden a Farkas utcai templomhoz köt. Ugyanakkor gyermek- és ifjúkoromban a vasárnapi programokhoz a reggeli istentisztelet, a több kilométeres hazagyaloglás és a szokásos rokonlátogatások mellett az is hozzátartozott, hogy édesanyámmal elmentünk a barátok templomába az esti szentmisére.

– *Említette a Hitelt: mi hívta életre és hogyan sikerült elindítani a folyóiratot 1935-ben?*

– Trianon után az erdélyi magyar értelmiség légtüres térben találta magát, nem tudta, mit tegyen, nem

is igen hitte el mindazt, ami történt, amikor pedig elhitte, passzív rezisztenciába burkolózott. 1921-ben Kós Károly Zágoni Istvánnal és Paál Árpáddal közösen kiadta a *Kiáltó* szó című röpiratot, amelyben az új helyzethez alkalmazkodó politikai cselekvést sürgettek, s amely valóban felrázta a Romániában kisebbségi sorba kényszerült magyarságot.

Áron akkori kolozsvári plébános között, de az 1935-ben elindított Hitel folyóiratnak is nagy szerepe volt ebben, a lapot ugyanis 1936-tól a mi kolozsvári otthonunkban szerkesztették. Így történt, hogy rendszeresen vendégünk volt és ezeken a székeken, amelyek a Leányfaluba átmentett és itt rekonstruált tárgyalószobában láthatók, Kós Károly, Dsida Jenő, Tamási Áron, Kemény János és mások mellett a

Főleg egyházi és ifjúsági vonalon indult meg az önszerveződés, megalakultak a legény- és leányegyletek és így tovább. Ebben óriási szerepe és érdeme volt Gróf Mailáth Gusztáv Károly, majd Márton Áron katolikus, illetve Makkai Sándor református püspököknek.

A Hitelt 1935-ben indította el Makkai Sándor fia, Makkai László a katolikus Venczel Józseffel együtt. A füzet alakú lap – a „kis Hitel” – hat kitűnő szám után még abban az évben megszűnt, amikor Makkai Sándor Magyarországra költözött és a fiát is magával vitte. Venczel József ekkor elhatározta, hogy a Hitelt egy nagyobb súlyú értelmiségi folyóirattá alakítja. A lapnak azonban nem lévén sem irodai, sem pénzügyi háttere, az én – a román földreform után önerőből talpra állóban lévő – szüleim felajánlották, hogy szerkesszék a Hitelt a mi otthonunkban.

A negyedéves, oktáv formátumú, úgynevezett „nagy Hitel” első száma 1936-ban jelent meg. Négy jó barát szerkesztette: Albrecht Dezső, Venczel József, Vita Sándor és Kéki Béla. A vezércikket Albrecht Dezső írta *Építő Erdély* címmel. A folyóiratnak nagy hatása volt olvasóira: ők szervezték meg az erdélyi magyar értelmiség híres Vásárhelyi Találkozóját is, és munkatársai a napi politika küzdelmeiben is helytálltak.

A második bécsi döntés nyomán, 1940-ben Észak-Erdélybe érkező és kialakuló magyar adminisztráció leállította a lapokat, úgyhogy a Hitel ismét hónapokig nem jelent meg. Végül megkapta az engedélyt, sőt állami támogatást is elnyert, aminek köszönhetően már havonta jelenhetett meg. Így kezdődött meg – a „kis Hitel” és a „nagy Hitel” követően – a Hitel harmadik korszaka: a bécsi döntés utáni Hitel, amit én elneveztem „harmadik Hitelnek” és ezt el is fogadta az irodalomtörténeti közvélemény. A három korszak alatt a Hitel szellemi köre 220, többségében író és költő emberből, valamint tudósokból és művészekből állt, vagyis felölelte az erdélyi értelmiség színe-javát. A lap nemzetpolitikai szemle lett, a nemzetstratégiai tudományok művelőinek az írásai jelentek meg benne, a szépirodalmi művek pedig munkamegosztásos alapon a *Helikonban* és a *Pásztortűzben* kaptak helyet. Az 55 Helikonosból 18 volt a Hitel aktív munkatársa, tehát a két szellemi kör jórészt átfedte egymást. A Hitel történetét 1944-ben szakította meg a második világháború, mai formájában való folytatását pedig csak sokkal később, 1988-ban Budapesten tette lehetővé a történelem kereke.

– *Megmaradt-e a kapcsolatuk Márton Áron püspökkel azután, hogy a Hitel megszűnt?*

– Apámmal igen jó barátságban voltak, még a megpróbáltatásai idején is jöttek-mentek közöttük az üzenetek. Nagyszüleim hatvanadik házassági évfordulójára – pedig akkor a nagy püspök várfogságban volt Gyulafehérváron – két üveg misebort küldött nekik.

Erősen jelképes számomra az az eset, amikor 1959-ben, a magyar egyetemi oktatás kálváriájának kezdetekor, a megfélemlítés politikájának jegyében, '56-os bűnökre hivatkozva eltávolítottak az orvosi egyetemről. Ólomhányás, majd ólomablak-keretező szakmunkás lettem. A káderosz-

tályt élmunkás-bizonyítványaimmal bombáztam. A kolozsvári nagytemplomok ablakait is restauráltam, és amikor – mint az Országos Műemlék Bizottság munkása – a főtéri Szent Mihály-templom gótikus ablakain dolgoztam, egy alkalommal az egyetemi káderes órákon át figyelt titokban egy közeli tiszafabokorból, hogy valóban munkás vagyok-e. A látottak meggyőzték. Ezt követően összel visszavettek az egyetemre és orvos lehettem. A történetet tíz év után mertem elmondani nekem a munkatelep akkori vezetője, Márton Áron kedveltje és bizalmasa, Bágyuj Lajos főépítész. Az a tiszafabokor azóta hatalmas fává terebélyesedett, s a káderes helyén ma Márton Áron csodálatos szobra áll.

– *Mi történt a Hitel-szerkesztőség tárgyi emlékeivel a lap megszűnése után?*

– Nem sokkal apám 1973-ban bekövetkezett halála után egy új törvény értelmében be kellett volna jelentenünk minden kulturális értéket, amely ez által állami tulajdonba került volna és csak a megőrzés joga maradt volna nekünk, akár a telekingatlanok esetében. Ezzel szemben én három városban eldugdostam, amit csak tudtam – hiszen nyilvánvalóan mindent nem lehetett. A most Leányfalun látható Hitel-anyagot Magyarországra településünk után tárgyról tárgyra csempésztem át a határon húsz éven keresztül. Igyekeztemet barátok is támogatták. Abban, hogy ezt megfelelő módom elhelyezzem, Makovecz Imre volt a segítségemre, aki nemcsak a ház terveit készítette el, úgy, hogy hasonlítson az eredeti környezethez, hanem biztató szavaival és barátságával is melletttem állt abban a hatalmas hajszában, melynek során ezt a házat a semmiből – annak köszönhetően, hogy egészségpolitikai újságokat alapító főszerkesztő lettem – felépítettem. Tudja, az életet a Jóisten elrendezi. És ha mi azt csináljuk, amit feladatnak ad nekünk, akkor ahhoz meg is kapjuk tőle a segítséget. Meggyőződésem, hogy azt a harminchat évig tartó erőfeszítést, amely során a valahai kolozsvári Hitel-szerkesztőség tárgyi emlékei apránként Leányfalura kerültek, hogy ott Hitel Múzeumként idézzék a múltat a mába, Márton Áron égi segítsége nélkül aligha koronázta volna siker. A közel négy évtizedes éves munkának 2010. december 11-én ért be a gyümölcse, amikor is Kádár Tibor erdélyi festőművésznek az alkalomra készült, 54 portrét magában foglaló triptichonjának a leleplezésével Szőcs Géza akkori kulturális államtitkár megnyitotta Leányfalun a Hitel Múzeumot.

– *Vagyis: Leányfalun az otthonában Ön megvalósította a kolozsvári ház helyiségeinek hű mását, az eredeti berendezéssel...*

– Látható itt a Hitel szalonja – dédnagyanyám kályháját darabokban hoztam át, ez volt a Hitel szalonjának is a kályhája, itt most csak dísz. A csillárt anyám tervezte és egy székelő bácsi faragta fából. Egy ócska cementes zsákban hoztam át Magyarországra darabokban és restauráltuk. Anyám, Hort Idy – aki a Trianon utáni, Janovics-féle új magyar Kolozsvári Nemzeti Színház vezető színésze és Erdély első női fotóművésze volt – szobrászkodott is, az ő szobrai láthatók itt. Az első apámról készítette. E mellett rajzolt és festett is, aminek később nagy hasznát vettük. Egyetemi tanár

apám – aki a 103 évig működő Erdélyi Magyar Gazdasági Egyesület ügyvezető alelnöke, majd a Bolyai Egyetem alapító tanára volt – segéd munkásként, anyám pedig rajztudásával kereste meg a mindennapit és mentette meg az elkótyavetyéléstől a Hitel-örökséget. Leányfalun a tárgyalóterem, a tulajdonképpen dolgozószoja is eredeti: itt van Kós Károly, Dsida Jenő, Tamási Áron, Kemény János, Tavasz Sándor s mások széke, és itt van az a szék is, amelyiken Márton Áron ült.

– **Honnan tudja, hogy melyik széken melyikük ült?**

– Megjelöltem a székeket. Azokat is szétszedve hoztam át a határon...

– **Rengeteg fénykép köröskörül a falakon: alapítók, szerkesztők, tanácsadók, főmunkatársak... Németh László, Tamási Áron, Wass Albert, Kós Károly, Reményik Sándor, Dsida Jenő, Jékely Zoltán... felsorolni is lehetetlen. Nem egy darab Erdély van itt, hanem egész Erdély itt van.**

– Az erdélyi fejedelmi képtár négy megmaradt képe is itt van, a többi Varsóban elpusztult. Amikor a Kornis kastélyból ezeket eladták, a család megvette, mert ők az őseinkkel rokonok voltak. Látható itt Báthory István – aki jórészt székely seregével Rettenetes Ivánt rettenetesen megverte és a lengyelországi festmények szerint a cár térden állva hódolt neki –, Bocskai István fejedelem, II. Rákóczi György, akivel Erdély aranykora végződik és végül Apafi Mihály, az utolsó erdélyi fejedelem.

– **És ez a sok kortárs festmény?**

– Huszonkilencedik éve szervezem az *Erdélyi Művészek Leányfalun* elnevezésű kiállítás-sorozatát minden év augusztus 19-én. Az itt látható festmények nagy részét a kiállító művészekről vásároltam vagy ők ajándékoztak meg azokkal ilyen alkalmakkor.

– **Végül, de nem utolsósorban itt van a teljes Hitel-gyűjtemény...**

– Beleértve a mostani, az új *Hitel* lapszámaikat is, amelyeket az első számtól kezdve ugyanúgy bekötöttek kalotaszegibe, mint ahogy anyám kapta meg annak idején a szerkesztőségtől minden évben az adott évfolyamot.

– **Megtekinthető itt a Magyar Örökség-díj oklevele is, amelyet a HITEL nemzetpolitikai szemle kolozsvári (1935–1944), illetve a folyóirat 1988-tól működő budapesti műhelyének ítél meg 2012-ben a Magyar Örökség és Európa Egyesület kuratóriuma.**

– Nagy öröm volt ez számomra: kétezer-kétszáz jelölt közül nyerte el a *Hitel* ezt a magas kitüntetést. Az oklevél Tamási Áron, Kós Károly és Márton Áron székei fölött függ a falon.

– **Egy évvel később, 2013. november 15-én pedig – képletesen szólva – Márton Áron jelent meg újra az életében, amikor „Dr. Szász István Tas orvos, író, szerkesztő, az erdélyi Hitel emlékmúzeum alapítója” a Bethlen Gábor Alapítványtól átvette a Márton Áron-emlékérmét.**

– Itt is megmutatkozott, hogy Márton Áront azért küldte az életembe a Jóisten, hogy végigkísérje azt. A Bethlen Gábor Alapítványnak fogalma sem volt arról, hogy engem mi köt Áron püspökhöz, amikor elismerték a munkámat, mégis éppen ezt a kitüntetést választották a lehetőségek közül. Elképzelheti, hogy mit jelentett számomra, amikor a Márton

Áron-emlékérmét Lezsák Sándortól átvettem... Ezek és az ez irányú munkámat segítő sok kisebb-nagyobb csoda is hozzájárult ahhoz a meggyőződésemmhez, hogy Ő A TENGYEL: Márton Áron az életem tengelye.

– **Mindezek után az sem véletlen, hogy 2015. november 14-én a csíkszentdomokosi Márton Áron Múzeumot a Márton Áron-emlékérmével való kitüntetésé alkalmából Ön laudálta. Emlékezetes beszéd volt – ha megkérném, idézné belőle a nagy püspököt méltató gondolatokat?**

– Boldog az a közösség, amelynek az Örökkévaló olyan vezetőt szánt, mint amilyen Márton Áron püspök volt. Nevezték, nevezik őt Erdély Püspökének, de a Magyarok Püspökének is. Sugárzó életpéldája – történelmi időkét meghaladva – ma is tanít és vezet. Amikor a magyarság nagy zarándoklatán, Csíksomlyón – felekezeti különbség nélkül – összegyűlünk, és a Magyarok Nagyasszonyának segítségét kérve megfogjuk egymás kezét, ő is ott van velünk azon a felejthetetlen fehér lovon, székely legények által körülvéve, és őrt áll, áldást oszt, figyelmeztet. Ő az, aki teljes összhangban tudta egyesíteni a keresztény szolgálatot a nemzetszolgálattal. Ő az, aki képes volt összhangba hozni a bölcs szelidséget és a bátor kiállást. Ő az, aki tudott megtartó reményt sugározni, és mert hibákat ostorozni minden veszéllyel dacolva. Népe tisztelve szerette és követte, ellességei félve tisztelték és keresték a módját hatásának semlegesítésére. De kicsik voltak hozzá. Ma is él, velünk van és hat. Keresztény közösségeket tart össze és nemzetet nevel.

Életpéldája, lényének holtában sem szűnő kisugárzása, írásainak időtálló tanításai átjárják napjainkat. Hatnak ott, ahol az a nemzetrészünk él, amelyiknek a történelem a legküzdelmesebb sorsot szánta, és hatnak mindenütt, ahol magyar ima száll az ég felé. Az ő hagyatéka a megmaradásunkért folyó küzdelemünkben csodás kincsesládák, amelyben nap mint nap fellelhetjük a gondjainkban irányt mutató üzenetet. Pajzs és békés fegyver a legádázabb ellenség ellen is. Magyar nemzetünk zivataros történelme folyamatosan igényelte a nagy embereket. Európai jelenlétünk első századainak egyik jellemzője az erő volt, de eljött az idő, amikor két pogány közt a magunk, s egyben örök reménytelen szerelmünk, Európa védelmében elvéreztünk. Ezt követően már

csak spirituálisan vehettük fel ezt a kettős célt szolgáló küzdelmet, melyet napjainkig folytatunk. Nem sokasággal, hanem lélekkel tettünk csudadolgokat időfeletti nagy embereink vezetésével, keresztény szellemben és magyar szívvel. Mert a nehéz pillanatokban mindenkor felbukkantak a nagy vezetők is. A múlt időt legyőzve, egymásnak s általuk nekünk küldték üzenetüket, az erős hitre alapozott örök reményt.

– ***Egy pillanatra még térjünk vissza a Hitel Múzeumhoz: szokványosnak éppenséggel nem mondható, hogy valaki múzeumot rendez be és működtet a saját otthonában. Mi-lyen cél vezérelte ebben?***

– Az egésznek, tehát az írásaimnak és a múzeumnak nem pusztán a Hitel műhelyében folyó hatalmas és maradandó munka felmutatása és nem csupán az emlékezés-emlékeztetés vagy a tudatépítés a célja, hanem az, hogy ezeket a kristálytisztá, igaz és a magyar nemzetstratégia, a magyar jövő szempontjából valódi tiszta forrást jelentő gondolatokat a mai vezetőink, a mindenkori kormányaink és politikusaink is megismerjék.

– ***Ehhez bizonyára jelentősen hozzájárul a Kairosz Kiadó Magyar Örökség sorozatában megjelent, Palackposta Erdélyből – Hitel, Kolozsvár 1935–1944 című könyve is.***

– Igen, mert a könyv a Hitel-es nagyjainkról szól, akik európaiak módjára mertek magyarok lenni. A megmaradásáért küzdő nemzetet próbára tevő időszakban, amikor magyar mivoltunkat hihetetlen erők akarták ismét szétmorzsolni, szükség volt minden rendelkezésre álló tartalékra, ügyességre, bátorságra, az eddig megszenvedett tapasztalatoknak a felhasználására. Ez a száznéhány oldal arra tanít, hogy ne kezdjünk feleslegesen mindent újra. A megszenvedett és igazgyöngyként kiizzadt tapasztalat felhasználása sok, eddig eltékozolt erőt szabadít föl, élesebb látást kölcsönöz. A könyv a román-magyar kurzusváltást is átélte Hitel folyóirat első éveinek „szellemi kagylókincseiből” mutat be néhány megdöbbentően aktuális és érvényes, tehát nagyon is használható gondolatot.

– ***Mi módon lehet Leányfalura múzeumlátogatásra bejelentkezni?***

– Nagyon egyszerűen: felhívunk telefonon és megkérdezzük, hogy itthon vagyok-e. Persze vannak csoportok, akik hónapokkal korábban bejelentkeznek. Jönnek fiatalok és nyugdíjasok is. Az öt év alatt ezernél is több vendég járt itt. Mindenki, aki itt megfordul, fényképpel és saját kezű bejegyzésével gyarapítja vaskos vendégkönyvünket.

– ***Említette a fiatalokat: mit tapasztal, sikerül az ő kíváncsiságukat, érdeklődésüket e téma iránt felkelteni?***

– Voltak itt egyetemisták, középiskolások és felső tagozatos általános iskolások is. Mindig az adott korosztálynak megfelelően beszélek hozzájuk, és bizony volt olyan diákcsoport, amelyik azt mondta, hogy maximum félórát tud

itt eltölteni, aztán másfél óra múlva még itt voltak a gyerekek és kérdezősködtek...

– ***Tíz évig vezetett rovatot az Erdélyi Naplóban, számos helyen publikált és teszi ma is, több mint húsz könyve jelent meg. Min dolgozik jelenleg?***

– Az egykori Hitel folyóiratok tíz évfolyamnyi, összesen 3600 oldalának a feldolgozásával foglalkozom, kigyűjtöm a cikkek mának szóló üzeneteit és hozzáfűzöm a saját gondolataimat. Naponta elkészíték egy ilyen tanulmányt. Bő fél éve kezdtem hozzá és valamivel több mint a felénél tartok.

– ***Tanulmányai, publicisztikái, kötetei, előadásai, a Hitel Múzeum, az Erdélyi Művészek Leányfalun kiállítás-sorozat, minden megszólalása, cselekedete azt bizonyítja, hogy megfogadta Márton Áron tanácsát: „jó magyar ember lett”. Úgy szemléli és úgy kezeli a világot, ahogy a frissen megjelent könyvének címe hangzik: Transzilván szemmel, összmagyar szívvel.***

– *Transzilván szemmel, összmagyar szívvel* című, 320 oldalas tanulmánykötetem a közelmúltban jelent meg. A kötetben található hat nagyobb tanulmány könyvtárnyi könyv tanulságainak összefoglalója a ma időhiánnyal és információáradattal küzdő érdeklődők számára olyan kérdésekben, amelyek tapasztalataim szerint, az elmúlt háromnegyed század bűneinek betudhatóan mai magyar körökben nem kellőképpen ismeretesek.

Az eddig megírt tanulmányaim, publicisztikám, verseskötetim vagy egészségpolitikai köteteim, a múzeum és a kiállítás-sorozat s természetesen a most készülő terjedelmes Hitel-feldolgozás, tehát minden erőfeszitésem a valódi, tiszta, bölcs és önkritikus nemzettudat építését szolgálja, amely a hagyományok tisztelete, az erős hit és az ezekből fakadó magától értetődő áldozatvállalás mellett képes lehet megvalósítani a megmaradás újabb csodáját. Soha nagyobb szükség nem volt erre, hiszen ennek elválaszthatatlan része az egészséges veszélyérzet is.

A MAGYARSÁG HÁZA

BUDAPEST

Van hivatalos Nemzeti Összetartozás Napja, Ösz-

szetartozás dala, de együvé tartozásunknak van központja is: a budapesti Magyarorság Háza, amelyre nem nehéz képzeletben rátűzni az Összetartozás jelképes csillagát sem.

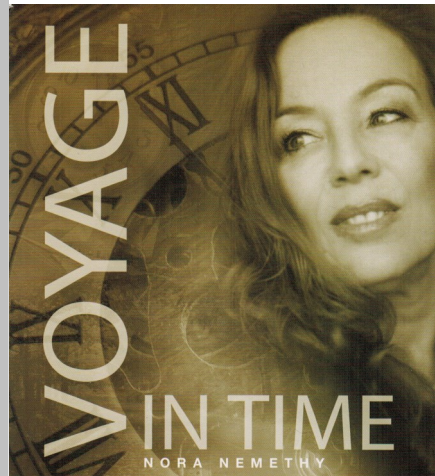
A Szentháromság térről nyíló kapun hajnaltól késő estig ott-honosan járnak be-ki a korszerűen felújított épületet maguké-
nak érző emberek, és alig múlik el nap, hogy ne történék benne valami. A Burg Hotel ablakából kipillantva minduntalan ismerősöket fedeztem fel, s nem mulasztottam volna el egyetlen rendezvényt sem, pedig advent idején százával csábítottak másfelé is az események. A Márton Áron-kiállítás mellett a Magyar Szórvány Napja különösen hatással volt rám, hiszen szórványban élek magam is - mert minek nevezhetnők valójában a diaszpórát? -, és a világ másik oldalára is kisebbségiként vetődtem: erdélyi magyarként. „Magányosan, de nem elhagyatva. Távolban, de nem elfeledve...”, hirdette a plakát, és valóban: Trianon óta először érezheti bárki akár otthon, akár a nagyvilágban, hogy „összetartozunk”. Ezt bizonyítják a kormány nemzetpolitikai intézkedései, ennek szellemében beszélt Potápi Árpád János államtitkár a program megnyitóján, ennek fontosságáról tanácskoztak a konferencia résztvevői is. Minden korosztály nagy ajándékban részesült ezen a napon: a szereplők - a játékos vetélkedők résztvevői, a Táncos bárány c. mesejáték csillagocskáit, a gálaműsor megannyi előadója - abban a lehetőségben, hogy bemutathatták tudásukat, tehetségüket az anyaország szívében, a kíváncsi közönség pedig abban a nagyszerű élményben, amit Petrás Mária csángó népének, a hertelendyfalvi Varga Erzsébet meséje, Pál Péter lendvai szavaló Dsida-tolmacsolása, a nagyidai néptáncegyüttes és kárpátaljai Népművészeti és Hagyományörző Egyesület, az erdélyi Bástya Egyesület táncosai, a horvátországi kórus dalai nyújtottak. És mindeközben élvezhették Pál István Szalonna és zenekara muzsikáját, megcsodálhatták a standokon kiállított népművészeti tárgyakat, nem feledkezve megháritva el a téren vásárolható kürtöskalács csábítását sem.

A lelkesedés átragadt nemcsak a közönségre, hanem a szervezőkre is: a Magyarorság Háza elnökösszonya, Csibi Krisztina ugyanolyan büszkén könyvelhette el a nap sikerét, mint az intézet programszervezője, Seres Zsuzsa, aki minden szereplőre olyan szeretettel tekintett, mint személyes ismerősére.

Lelket melengető, nemzeti büszkeségünket erősítő érzéssel, valóban az „Ismerős Arcok” népszerű dalának refrénjével mondhattuk, hogy „összetartozunk.”

A Psalmus Hungaricus sorai sokáig visszhangoztak bennem: „Elindulok, mint egykor Csoma Sándor, / hogy felkutassak minden magyart. / Székelyek, ott a bércek szikla-mellén, / üljetek mellém! / Magyarok ott a Tisza partján, / magyarok ott a Duna partján, / magyarok ott a tót hegyek közt / s a bácskai szőlőhegyek közt, / üljetek mellém!...” (D. R.)

IDŐUTAZÁS A DALLAM SZÁRNYÁN - NÉMETHY NÓRA ÚJ DC-JÉRŐL

Mikulási ajándéknak is tekinthetem Némethy Nóra CD-jét, amely Voyage in Time címmel jelent meg saját gondozásában. A magát dalírónak nevező énekesnő tíz dalát hallhatjuk, amelyek közül egyet lányával, Kingával közösen énekel, s közben nem tudunk másra gondolni, mint arra, hogy itt a NŐ, a nőíró, lelkéből fakadó őszinte, tiszta asszonyi érzésekkel,

szerellemmel, anyai örömökkal, kétségekkel, s miközben édesanyaként próbálja kislányának az életét egyengetni, filozofikusan, érett komolysággal megfogalmazza az idő múlásának a lényegét is. Az érett kor vagy inkább az öregedés nem büntetés, hanem ajándék, mi több, a szabadítónk – fordíthatjuk szabadon –, töprengéseinkre, kételyeinkre a választ nyújtó utazás. A lecsendesedés állapota. A dalszövegek megzenésítése is Nórára dicséri, kivéve a címadó ének zenéjét, amelyet Valentina Sadovskij szerzett, aki a dallamírásban közreműködött. A felvétel producere Torma Ferenc volt, aki maga is zenész, gitáros, a háttérben énekel - együtt Torma Nórával, Torma Fannival és Torma Rékával. Az első CD-hez szívből gratulálunk és a folytatását izgalommal várjuk, mert Nóra bevallása szerint, nagyon sok dalszöveg várja, hogy a hallgatók előtt felcsendüljön.

A dalszövegekről nagyon elismerő vélemények születtek a Songwriters Association of Canada / Assessments részéről - az It's My Life c. dalt értékelve.

A youtube-on meghallgatható lemez:

Voyage in Time - with lyrics https://www.youtube.com/results?search_query=nora+nemethy

THE SONGWRITERS ASSOCIATION OF CANADA / ASSESSMENTS ABOUT THE VOYAGE IN TIME BY NORA NEMETHY

"The lyric idea is very unique and yet completely relatable and universal";

"The melody is appealing and matches the authentic sound that the lyric invite";

"Songs like this will always find an appreciative audience";

"You have an outstanding voice (both of you) so not sure who would sing it better but I could hear Lady Gaga do a great job of it or of course it would be great in a musical theatre production."

Nora Nemethy

THE BEST THING THAT HAPPENED TO ME*Verse 1*

Was yesterday
When you came into my life
When that cord was finally cut
When I heard your first cry

Verse 2

Can remember
When you said your first word
When you asked me to pick you up
When you told me about your first love

Chorus 1

But today you're ready to say goodbye
There's no way to stop time
They say it's right and it's just fine

Chorus 2

You see
You were the best thing that happened to me
A light that came into my life
A dream that was to be

Verse 3

But now you're ready to go
Is it real; I don't know
How can I force my mind
To realize you're no longer mine

Chorus 1

Cause today you're ready to say goodbye
There's no way to stop time
They say it's right and it's just fine

Chorus 2

You see
You were the best thing that happened to me
A light that came into my life
A dream that was to be

Verse 4

Thanks for being in my life
You made my life worthwhile
With you it was easy to smile
To go that extra mile

Chorus 1

You see
You were the best thing that happened to me
A light that came into my life
A dream that was to be

IT'S MY LIFE – DUET*Kinga**Verse 1*

Walking down the hall
Slowing down my pace
Knowing in a bit
It's her I'll have to face

Verse 2

She'll ask me about my date
Was he a wimp or a fake?
Did he keep his hands off?
And why was he with me any-way?

Verse 3

I'll tell her
He was really kind
That my childhood
I'd left behind I'll say

Chorus 1

It's my life
It's my right
To find my own way
Even if it's a cheap lay I'll say

Chorus 2

Step back
And let me go
I have to know
That it's my life

*Nora**Chorus 1*

You don't see
What you really mean to me
And you don't see
The things that could come to be
If you continue to run around
just feeling free

Chorus 2

Listen to me
You're still new to the game
You think your beauty will tame
The darkest plans and desires
Of men who want their fires
Extinguished without a hire

*Kinga**Chorus 1*

Stop
It's my life
It's my right
To find my own way
Even if it's a cheap lay

*Kinga**Chorus 2 (variation)*

Step back
And let me go
I have to know
That it's my life
Step back
And let me go
I have to know
That it's my life

*Nora & Kinga**Chorus 3*

You don't see
It's my life
And you don't see
It's my right
I don't care
Step back
You have no idea
And let me go
I have to know that you're safe
And if you continue to run around
Just feeling free
You'll see
That it's my life

*Nora & Kinga**Chorus 4*

It's my life
It's my right
To find my own way
Even if it's a mistake
Step back and let me go
I have to know
That it's my life
Step back
And let me go
I have to know
That it's my life
Step back
And let me go
I'll know it was my life
It was
My life

BÁLINT-NAP - VALENTIN NAP ÉS A SZERELEM

Az ókorból eredő ünnepet a keresztények február 14-én ünneplik, ami pontosan egy nappal az ókori Római Birodalom kedvelt Lupercalia ünnepe előtti nap. A rómaiak az ünnepet Lupercus és Faunus isteneknek kívül az ókori Rómát alapító legendás testvérpár, Romulus és Remus tiszteletére tartották meg. A pogány ünnep központjában az a Lupercal nevű barlang állt, ahol a monda szerint egy farkas a városalapító két fiúcskát szoptatta.

A keresztény szokás eredete, hogy Szent Bálint, Terni (akkori nevén Interamna) püspöke a 14. században a jegyesek és fiatal házasságok védőszentjévé vált Angliában és Franciaországban. Ennek a szentről elterjedt egyik történet képezte az alapját. Eszerint mielőtt keresztény hite miatt II. Claudius császár idején kivégezték, Bálint a hite erejével a börtönőre vak leányának visszaadta a látását. Mielőtt – a hagyomány szerint – február 14-én kivégezték, búcsúüzenetet küldött a lánynak, amelyet így írt alá: „A Te Bálintod.” Ez a Bálint-napi üzenetküldés eredetének leggyakoribb magyarázata. A legenda szerint a püspök a szerelmeseket a keresztény szokások szerint megeskette egymással, köztük katonákat is, akiknek az akkori császári parancsok értelmében nem lett volna szabad házasságra lépni. A friss házaspárokat megajándékozta kertje virágaival. A hagyomány úgy tartja, hogy ezek a házasságok jó csillag alatt születtek. A vallásos, az egyházi liturgiában gyökerező eredete ennek az ünnepnek Jézusnak, mint égi vőlegénynek a megérkezése az égi esküvőre.

A népi hagyomány szerint ha Bálint-napon hideg, száraz idő van, akkor jó lesz a termés. Azt tartották, hogy Bálint-napon választanak párt a verebek, vagy hogy ekkor jönnek vissza a vándorló vadgalambok. Voltak olyan területek, ahol e napon szokás volt a madarakat etetni.

1997. február 14-étől Molnár Pál újságíró kezdeményezésére az általa megalapított Balassi Bálint-émlékkard elnevezésű irodalmi díjat ezen a napon adják át Budán. Balassi költészetét a Balassi-fesztivál idézi fel, melynek jelmondata: „az európai életérzés ünnepe”. (Wikipedia)

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ LÁNYI HEDVIGHEZ

Budapest, 1908. január 23.

Édes Heddám,

újra a postáról jövök, és újra nem jött meg a levél. Ha leülök a székre, és csüggedten a levegőbe bámulok, kiszámíthatom az ujjaimon, hogy öt rövid nap alatt negyvenkétszer voltam a postán. Mind a negyvenkétszer azt mondta a postatiszt, hogy nem kaptam levelet. Negyvenkétszer mentem el lógó fejjel és könnyes, ideges szemekkel. Jártam ott kora hajnalban, mikor még fenn volt a hold, fényes délben, szomorúkodó délután, vérpiros estéken, csókzajos éjszakákon. Mindig egyedül mentem és egyedül is jöttem. Levél nem volt.

Most megírom a második levelet, s nem mondom el neked, mit szenvedtem ezekben a napokban, mert nem akarom, hogy a mi csodanagy és csodaszép szerelmünk terhe a te gyenge vállaidra is rábillenjen. Most is, a jövőben is úgy lesz, hogy ami fáj, az enyém lesz, s ami édes és jó, az neked marad. Még a nagy boldogságtól is féltetek, amely sokszor szinte a földhöz vág engemet is. Sírok és kacagok az örömtől, az arcom eltorzul, a szám elfehérül arra a gondolatra, hogy te vársz reám, és pár év múlva – egy édes, mámoros álom – találkozunk...

Addig azonban erő kell nekem, s ezt az erőt tetőled kapom. Ezért fáj, hogy az első leveled – már a legelső sem! – nem ért el hozzám. Kinek a kezébe került? Valami idegen olvassa el? Vagy el sem bírja olvasni, mert elsápad a lelked nagy, illatos szerelmétől? Nem tudom. De nem jutott a kezembe.

Elhagyom ezt a hangot, a földhöz vágom a bánatot és – álmodok rólad. Álmodok, ahogy szoktam, mikor egyedül vagyok. Tengereken, messze idegen, aranyos tengereken csónakázom veled. És velem vagy mindenütt. Olaszországban,

Párizsban, havas hegyeken és sötét, olajfaillatos völgyekben. Kicsoda vagy te, hogy ily könnyű vagy? Könnyű és karcsú, mint a fecske. Te fecskelány! Te fecskelelkű, fecskekonnyúságú, repülő, táncolva repülő lány, te kék égben, kék vizeken csicsergő madár! Te én!! Te költő, te isten, te minden!!!

Csupa lázak az ilyen álmok. Éjjel hangosan beszélek a párnámnak, és hívlak, és szeretném ronggyá csókolni a ruhádat. És szeretnék elvinni messze idegen vonatokon idegen városokba, bele egyenesen a szívdobogató piros boldogságba. Hiszel-e benne? Hiszel-e bennem?

Aztán egy új álom. Előveszem a versedet, ami új, szép, gazdag, olyan, mint az én lelkem, s elolvasom újra – valami századszor már – , és hallom a hangodat. Olyan halk, mint egy őszi ének. Olyan, mint egy ezüstpohár nevetése. Olyan, mintha a te kezéd simogatná beteg, lüktető halántékomat.

De szálljunk le a földre. Töröljük ki szemünkből az álmod és a könnyet, büszke, repülő menyasszonyom. Egy élet van előttünk, egy csupa zene, gazdag, boldog élet. A te leveledre várok, amely ezt az életet megadja nekem is. Addig ezen a széken ülök bénán és vakon, mintha minden idegemet elvágta volna. Kelts fel innen és írj. Írj egyenesen nekem, a címemre (Budapest, Baross utca 4. II. 12.) bátran és úgy, ahogy akarsz, a levelet senki sem bontja fel. Azután rögtön válaszolok, s Józsi átadja még ezt a levelet is. Később még egy levelet kapsz poste restante Fecske jelige alatt. Ezt majd úgy csütörtökön – jövő héten váltsd ki a postán. Szombaton, szintén jövő héten, egész bizonyosan hazautazom két napra. Hogy lássalak. Hogy megcsókoljalak. Hogy hinni tudjak az életemben, amelynek egyetlen célja te lettél.

És most ég veled. Ha este van, jó éjszakát kívánok. Hajnalra ébredj fel és gondold reám. Én meg fogom érezni, s ha alszom, felnevetek az álomban. Ezer csókot küld neked a te szegény és boldog kedvesed.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ LÁNYI HEDVIGHEZ

Budapest, 1909. augusztus 11.

Levél kislánykának

Először is cím:

Mégpedig így: Szeretlek. Mostan ismét úgy szeretlek, mint egy gyereket. Szeretnék mindent neked adni. Csokoládécukrokba fullasztani és fantasztikus, sárga selymeket aggatni a nyakadba. A sárga selyemruhát pedig lecsókolni, ronggyá csókolni a te szent, ezerszer szent testedről. Én meg koldusruhában járnék. Meglesném, mikor alszol el. A szemöldököd rebbenéséről tudnám meg, inni akarsz-e vagy enni? Vagy csókot akarsz-e? Egész olyan vagy, mint egy kislány. Selypítesz és kissé – gyengéden – kancsítasz. Játsszol – azt mondod –, pedig nem játszol, csak élsz, az életedet éled. Gyönyörű vagy. Mind a ketten játszunk, bolondozunk, s egyszerre riadtan vesszük észre, hogy az ölünkbe hullt a boldogság. Hedda.

Aztán komolyabb hangnem; mondjuk: g-moll:

A vonat a legszebb napjaimtól ragadott el. Hat-hét nap: tenisz, futás, este a parkban és egyedüllet veled. Olyan szép volt ez, hogy mikor éltem, akkor is tudtam, hogy emlélek lesz. Talán emlék volt akkor is. Ezután bizonyára ránk törnek az emberek. Ennyit már nem bírnak el. Hogy két ember ily buta örömmel örüljön egymásnak, s hogy egy fiú istennőt lásson egy felsőbb iskolai lányban és a lány istent egy újságíróban. Én vagyok-e az? Érzem, hogy én vagyok, és hangosan felkiáltok az én nagy terhes boldogságomtól.

A legkomolyabb hangnem; komor basszusokkal:

Szép, szép, áldott kedvesem. Félek attól, ami otthon történik. Írj rögtön. Mi lett veled? Hogy intézték el a mi kis ügyünket? Ha bánatanak, elmegyek érted. Neked nem szabad szenvedned. Egy kellemetlen percednek sem szabad lennie. Én most csak attól tartok, hogy rájönnek az Árpi dolgára, s akkor mindkettőnk ügye komikus lesz. Kérd tehát Árpit, hogy a lehetőségig diszkréten és tapintatosan viselkedjék. Inkább veled foglalkozzék mások előtt. Charlotte-nak add át kézcsókomat.

Befejezem. Én nem vagyok szomorú. A szabadkai séjourn oly gyönyörű volt, hogy a kettőnk boldogságából még mára is maradt, még a magányom is sugaras és aranyos tőled. Te csodatevő! Te érthetetlen! Te szép, szép, szép...

Csókoklak:

Desiré

Lányi Hedvig (sz. 1894). Kosztolányi életében 1908-1910 között játszik fontos szerepet. Hedvig apja Lányi Ernő, a levelek írásának idején a szabadkai zeneiskola igazgatója, zeneszerző. Hedvig testvérei, Ernő, Viktor, Sarolta - irodalmi pályára léptek. Tizenhárom éves volt, amikor Kosztolányi Dezsővel megszerették egymást.

MOLNÁR FERENC, A PÁL UTCAI FIÚK ÍRÓJA

138 éve, 1878. január 12-én született

Olyan lapokban jelentek meg cikkei, mint a *Pesti Hírlap* és a *Budapesti Napló*. 1901-ben jelent meg *Az éhes város* című regénye. Olyan színpadi művek köthetőek Molnár Ferenc nevéhez, mint a *Liliom*, *A doktor úr*, vagy *Az ördög*. 1907-ben írta meg *A Pál utcai fiúk* c. regényét, melyet több nyelvre is lefordítottak. Dolgozott haditudósítóként is, ennek kapcsán írta meg *Egy haditudósító naplója* című könyvét. Molnár Ferenc 74 éves korában, 1952. április 1-jén halt meg New York-ban, egy gyomorműtét közben.

Az évforduló kapcsán egy beszélgetés emléket idézem.

Rékai Kati, lapunk néhai munkatársa, a kanadai gyermekirodalom ismert művelője, szeretett élményeiről mesélni. A torontói otthona valóságos múzeum volt, ahol a családi ereklyék mindegyikéhez kapcsolódott valamilyen történet. A lakószobája egyik ékessége egy olajfestmény volt, amelynek *Vanda* címet adta az alkotója. *”Rokonon volt, Molnár Ferenc titkárnője és nagy szerelme”*, magyarázta érdeklődésemre Kati. Aztán az íróasztalán álló fényképre mutatott: *”Azok ott Vanda fivérei, ők József Attila magántanítványai voltak Bécsben.”*

Irodalomtörténeti adat vált hirtelen személyessé: József Attilát Horger Antal diktatorikus döntése után a szegedi egyetemről eltanácsolták, ami után a költő Bécsbe, majd Párizsba került. Erről maga így írt: *”A következő évben - húsz éves voltam ekkor - Bécsbe mentem, beiratkoztam az egyetemre s abból éltem, hogy a Rathaus Keller bejáratánál újságot árultam és a Bécsi Magyar Akadémikusok helyiségeit takarítottam. Lábán Antal igazgató, mikor tudomást szerzett rólam, ezt megszüntette, ebédet adott a Collegium Hungaricumban s tanítványokhoz juttatott: Hajdú Zoltánnak, az Angol-Osztrák Bank vezérigazgatójának két fiát tanítottam. Bécsből - egy szörnyű nyomortanyáról, ahol négy hónapig lepedőm sem volt - egyenesen a Hatvany Kastélyba kerültem vendégnek, Hatvanba, majd a ház asszonya, Hirsch Albertné ellátott útiköltséggel és a nyár végeztével Párizsba utaztam..”*

(József Attila: Curriculum vitae)

Beszélgetésünk során Rékai Kati a bogáti kastéllyal azonosította a Hajdú-családot, amelyet a bécsi bankár, Hajdú Zoltán megvásárolt, és ahol a népes rokonság gyakran megfordult. Agrófi kastély tágas könyvtárszobájára is emlékezett,

amelynek polcai roskadoztak a sok könyvtől. Természetesen, fő helyen, az íróasztalon, József Attila verseskötete is ott volt. "Vanda nagyon szép lány volt," tért vissza Kati az olajfestményre, majd a család történetével folytatta. Elmondta, hogy a fiúk a háború idején haltak meg. Endre volt az idősebb, Mihály a fiatalabb, művelt, kedves fiatalemberek voltak. A család büszke volt arra, hogy József Attila a gyerekekkel foglalkozott, mégha nagyon rövid ideig is. Kati féltve megőrizte azt az újságcikket is, amelyet néhai Szentkirályi János írt, a szombathelyi *Szabad Föld* c. lap szerkesztőbizottságának egykori elnöke. Szombathelyi személyesen ismerte a Hajdúfiúkat, közeli barátságban volt Mihállyal, az ifjabbal, akit a következőképpen jellemez: *"Ma is látom Mihályt, ezt a csendes, nagyon-nagyon halk szavú embert, ahogy tízezer kötetes könyvtárszobájában ülünk... Ha szomorú tekintetét valakiéhez hasonlítani akarom, akkor mindig a Radnóti Miklós fényképei jutnak eszembe..."*

A továbbiakban néhány részletet idézünk a cikkből, hogy felvillantsuk József Attila és házitanítványainak a kapcsolatát.

"A fiúk a "húszas évek közepén voltak gimnazisták, s tanulmányaikat magánúton folytatták Bécsben. Misi az ötödik, Endre a hatodik osztályt végezte, amikor édesapjuk házitanítót keresett számukra, s Lábán Antal egy nagyon művelt és tehetséges, de rettenetes szegénységben élő fiatal költőre hívta fel Hajdú Zoltán figyelmét... "a tanár úr" - József Attila, ... személye a fiúkat több vonatkozásban is alaposan meglepte... lábbelije és öltözeke - enyhén szólva - igen-igen szegényes volt. És milyen fiatal, milyen kisfiús az arca, s mindig mosolyog!... néhány nap múlva kiderült, hogy a mindig mosolygó fiatalember a tanítást és a tananyagot halálosan komoly dolognak tekinti. Minden második nap délután ment, s szigorú beosztás szerint fegyelmezetten folyt a tanulás. A költő akkoriban szenvedélyesen pipázott, de a tanulás alatt nem gyújtott rá, sőt a fiúknak sem engedte meg addig a cigarettázást. Rendszerint estig maradt, ilyenkor együtt is vacsoráztak. Ha a "tanár úron" múlik, akkor majdnem mindig babfőzelék lett volna, mert azt nagyon szerette..."

Tudjátok - mondogatta a fiúknak, nem leszek ám én mindig ilyen szegény. Tanár leszek és költő. Főbérleti lakásom lesz Budapesten, külön szobám és íróasztalom! Fekete puha kalapot hordok majd, és fekete télikabátot, amelynek fekete bársonyból lesz a gallérja.

És a kedvenc 8-as szám! Erről többször is beszélt. - Ez a legszebb számjegy... a legkiegyensúlyozottabb: nyugalom, derű és józanság árad belőle, szimmetriája maga az egészség... De ez még nem minden. Fektesse le, és azonnal a végtelenség jegyév válik... Mindössze három-négy hétig járt József Attila a Hajdú-családhoz - aztán hirtelen, minden bejelentés nélkül, máról holnapra elmaradt. Soha többé nem látták..." De szellemét, költészetét a bogáti kastélyban holtukig megtartották.

Vanda élete is tragikus hirtelenséggel ért véget. Molnár Ferenc *Útitárs a száműzetésben* c. könyvvel állított emléket neki.

Mi ennek a munkának egy-egy szemelvényével tisztelgünk a 138 éve született író emléke előtt. (D. R.)

MOLNÁR FERENC

ÚTITÁRS A SZÁMŰZETÉSBEN (Részletek)

Vanda meghalt - életem fénye kialudt - 1947. augusztus 27-én vagy 28-án New Yorkban. Nem tudjuk, hogy az éjszakának melyik órájában következett be a halál.

Amikor a szállodai szobalány augusztus 28-án, csütörtökön délből bekopogtatott a tizenötödik emeleti szobába, Vandát ágyában ülve a párnára támaszkodva találta. Az olvasólámpa égett, a rádió halkán muzsikált. Bal kezében cigarettát tartott. A lány azt hitte, hogy olvasás közben elszundikált. Fél háromkor, csendesen, ismét bekukucskált. Ugyanez a kép fogadta. Riadtan közelebb lépett és megszólította. Ekkor döbbent rá, hogy Vanda - halott. Fél óra múlva berregett a telefon a nyolcadik emeleten levő szobámban, ahol csendben olvastam a délutáni lapokat.

"Itt a szállodai detektív beszél."

"Tessék."

"A titkárnője meghalt."

Fél négy órakor a fehérköpenyes mentőorvos - előbb képtelenek voltunk doktorhoz jutni - mielőtt nagy sietve eltávozott, így szólt:

"Tizenkét vagy tizennégy órája halott."

Szerintük nem lehetetlen, hogy már éjfél előtt kiszenvedett, így aztán nem tudjuk bizonyossággal halála időpontját. Éjjel negyed tizenkettőkor telefonon beszélt barátnőjével, Földes Ilus asszonnyal, aki éppen a repülőterről érkezett vissza, ahová Budapestre utazó fivérét kísérte ki. Ez volt Vanda életének utolsó beszélgetése. Én korábban beszéltem vele, fél kilenc óra tájban, telefonon, a szobámból. Én hívtam fel, kértem, jöjjön, vacsorázzék velem. Azt válaszolta, hogy fáradt és már ágyban van. Lili, a feleségem valamivel előbb hívta telefonon a 78-ik utcában levő lakására, hogy sétáljanak egyet a Central Parkban. (Némi remény mutatkozott, hogy éjszakára egy kicsit lehűl a levegő.) Vanda ugyanazt válaszolta, amit nekem, és megállapodtak abban, hogy másnap együtt ebédelnek. Egy Broadway-produkcióról akartak beszélni, egy darab bemutatásáról.

Ezután Vanda kilenc órától kezdve több mint egy óra hosszat beszélt telefonon dr. László Ernővel és feleségével, akik akkor érkeztek kocsin Hollywoodból, és rögtön jelentkeztek, hogy frissiben elmesélik útikalandjaikat. Szívből nevetett Lászlóék történeteinek, és másnap estére vacsoratalálkozót beszélt meg velük.

Ezen az estén és egész éjszaka New Yorkban kibírhatatlan hőség tombolt.

* * *

Délután fél négy után, amikor a mentőorvos már elrobogott, és mielőtt Vandát elszállították szobájából, még meg kellett várnunk a rendőrorvost. Senkit nem engedtek be szobájába. Először csak a szállodai detektív állt az ajtó előtt néma posztot.

Aztán két egyenruhás rendőr és egy detektív érkezett az ör-

szobából, és mind a négyen ott strázsáltak a folyosón. Vanda nem volt többé a miénk: már a rendőrség tulajdona volt, mivel álmában halt meg egy szállodai szobában, idegen országban, anélkül, hogy előzőleg beteg lett volna, és mivel senki sem volt mellette halála pillanatában.

Tudtuk, hogy a rendőrség nemsokára elviteti, felboncolják, darabokra aprítják. Hármasan: Lili, a feleségem, dr. László a barátom és én ott álltunk Vanda szobájával szemben, kétségbeesetten a falnak támaszkodva. Mélységes csendben várakoztunk, csak nagy néha váltottunk csendesen néhány szót, természetesen magyarul.

Ennek hallatára az egyik rendőr hozzám lépett, és legnagyobb csodálkozásomra magyarul szólított meg:

„A leánya volt?”

„Nem”, válaszoltam.

„Rokon?”

„Nem. A titkárnőm.”

Egy ideig némán állt előttem a rendőr. Erőltetetten nyugodt hangom mögött megérezte a mélységes fájdalmat. Zavartan nézett rám, nem tudta, mit mondjon.

Megszólaltam, hogy megtörjem az elviselhetetlen csendet:

„Magyar?”

„Amerikai vagyok,” válaszolta. „A családom vándorolt ki a maguk országából. Ugye, rosszul beszélek magyarul?”

„Ó, dehogy! Jól beszél. Nagyon jól beszél.”

„Köszönöm,” mondta, és visszament a társaihoz.

Odasúgta nekik:

„Magyarok.”

Mi pedig folytattuk a csendes várakozást, mi, magyarok.

Tovább bámultam a fekete koci hátsó ablakán keresztül. Nem tudtam összezárván tartani ajkamat, noha a többiek jelenléte zavarba hozott, és még hangtalanul is alig mertem beszélni hozzá.

Aztán kérdéseket intéztem Vandához, és ő válaszolt.

- Ne izgassa fel magát - mondotta. - Jól tudja, hogy nem szabad magát felizgatnia.

Erre a mondatra emlékszem a legjobban, hiszen százszor és százszor hallottam már tőle. Egy esztendővel ezelőtt, amikor én már aludtam, kiszökött egy kórházba, és hajnalra megoperáltatta mindkét lábát. Reggel nyolc órákor, amikor felébredtem, vidám hangon közölte velem, hogy az operáció remekül sikerült, és jókedvű nevetés kísérte szavait.

- Miért kellett ezt így rendezni? - kérdeztem hebegve telefonon.

- Nem akartam, hogy felizgassa magát. Jól tudja, hogy nem szabad magát felizgatnia.

(Később nagy megkönnyebbülést okozott, hogy megoperálták a lábát, mert addig gyakran ficamította ki a bokáját, és szívfacsaró látvány volt látni a kis Vandát, amint napokig két mankón sántikált.)

Ismertük Bartók Bélát, a nagy magyar zeneszerzőt.

Egy délután társaság volt a szobámban, és egyszer csak megüti fületem, amint valaki ezt mondja: „Amikor Bartók meghalt...”

Felpattantam:

„Mi az? Bartók meghalt?”

(Elvből sohasem olvasom a lapok halálozási rovatát.)

„Öt nappal ezelőtt”, mondotta valaki.

Amikor a vendégek eltávoztak, Vandához fordultam.

„Maga tudta, hogy Bartók meghalt?”, kérdeztem.

„Természetesen. Megírták a lapok.”

„Miért nem mondta meg nekem?”, kérdeztem szemrehányóan.

„Megtakarítottam magának öt napot.”

Egy ízben este tíz órákor - már ágyban voltam - kopogtatott, és belépett a szobába.

„Megyek dzsin-römit játszani.”

„Nem szeretem az éjszakai kártyapartikat”, dörögtem, és tovább olvastam az esti lapot.

Hónapok múlva értesültem arról, hogy ezt az éjszakát egy jó barátnőnknek, egy magyar hölgynek a betegágyánál töltötte. Sohasem tudta meg, hogy később a hölgy szigorú titoktartás mellett elárulta nekem. („Vanda nem akarta magát megrémíteni az én betegségemmel.”)

VANDA NAPLÓJÁBÓL:

„M-nak egy másik darabját is bemutatták Londonban, »A testőr«-t, 1911-ben, »Játék a tűzzel« címmel. Amerikában Alfréd Lunt és Lynn Fontaimé játszották a darabot, ezzel kezdték meg ragyogó együttműködésüket. Londonban. Lunt szerepét Róbert Loraine alakította, Lynn Fontanne-ét pedig a szépséges Alexandra Carlisle.

Az egyik legszerencsétlenebb színházi szezonban mutatták be a darabot, V. György király megkoronáztatásának évében. Mr. Loraine Bernard Shaw pártfogoltja volt. Shaw felolvasta Loraine szerepét, s miután nem tetszett neki az angol szöveg, tisztán Loraine iránti barátságból kijavította. (M. szokta mondani: nem látta ugyan Shaw javításait, de minden bizonnyal ezek voltak a darab legjobb sorai.)

A második felvonás operai páholyban játszódik a »Pillangókisasszony« előadása közben. Ennek megfelelően a zenekar Puccini zenéjét játssza a színpalack mögött. Budapesten, Bécsben és Londonban az egyik felvonásvéget szemelték ki kísérőzenének, természetesen megfelelően összesűrítve. Puccini véletlenül Londonban tartózkodott, és megnézte a házi főpróbát. A második felvonás után megjelent a színpalack mögött, és a zenei vezetőt kereste. A színház igazgatója és törzskara nagyon megijedt, azt hitték, Puccini a zene szerzői jogát firtatja, ami igen kellemetlen lett volna egy nappal a bemutató előtt. Kellemes meglepetésükre nem ez történt. Puccini elkérte a kottát, amelyről a színpalack mögötti kísérőzenét játszották, nekigyürkőzött és többórnyi munkával átjavította saját ízlése szerint. Amikor befejezte a munkát, még ő köszönte meg az igazgatónak, hogy hogy az ő muzsikájára esett a választás.

Mindennek ellenére - koronázási tömeg, Bernard Shaw, Puccini, Loraine és az elragadó Carlisle kisasszony - a darab londoni sorsát mindennek lehet nevezni, csak sikernek nem. Ezeket az apróságokat M. londoni ügynöke jelentette a premi-

erről szóló beszámolójában.”

* * *

“Néhány esztendővel ezelőtt Velencében töltöttük a nyarat. Megjelent nálunk egy úr, és azt mondta M.-nak, Brioni szigetére készül Bernard Shaw látogatására. Az illető, aki jó barátja volt a nagy írónak, felajánlotta, hogy magával viszi a hajón M.-t, és bemutatja Shaw-nak. M. visszautasította a meghívást, mondván, Shaw bizonyára pihenni kíván a fürdőhelyen, és illetlennek tartaná őt nyugalmában zavarni. (M., aki ismerte és csodálta Shaw minden írását, később elmondta, hogy egyszerűen félt a nagy ember közismerten éles nyelvétől.) Csupán azért jegyeztem fel ezt a jelentéktelen epizódot, mert azóta is, ha bárki nyaggatta M.-t, hogy ismerkedjék meg valamely szerényebb rangú íróval, a közvetítést mindig ezekkel a szavakkal utasította el:

“Életemben egyszer alkalmam lett volna Bernard Shawval megismerkedni, de elmulasztottam ezt az alkalmat. Nem vagyok hajlandó tehát minden ok nélkül X Y úrral megismerkedni.”

FERENC MOLNÁR

COMPANION IN EXILE¹

Wanda died - my one light went out—on the twenty-seventh or twenty-eighth of August 1947 in New York. We do not know at what hour of the night it was. When the chambermaid went into her fifteenth-floor room at noon on Thursday the twenty-eighth, Wanda was sitting up in bed, leaning back against the pillows. Her bedside light was burning, and her radio was playing softly. In her left hand was a cigarette. On the bedspread was a book fallen open from her right hand. The maid thought she had dozed off while reading. At half-past two the maid quietly looked in again. She saw the same picture. Alarmed, she went over and spoke. Then she saw that Wanda was dead. Half an hour later the telephone rang in my eighth-floor room, where I was placidly reading the afternoon papers.

“This is the house detective.”

“Yes!”

“Your secretary died.”

At half-past three the white-coated ambulance intern - we had not been able to raise a doctor until then - said as he hurried away, “She’s been dead twelve or fourteen hours.”

We think it not impossible that she died before midnight. That is why we do not know with certainty the date of her death. As late as 11:15 that night she talked on the telephone to her friend Mrs. Ilus Földes, who was just back from the airport, seeing her brother off to Budapest. That was the last conversation of Wanda’s life. I had spoken to her for the last time earlier, at half-past eight, over the telephone from my room. I called her to come down for supper in my room. She said she was tired and had already gone to bed. My wife, Lili, had telephoned to her before I did, inviting her to her apartment in 78th Street so that they might take a walk in Central Park

(there was some hope that the night might grow a trifle cooler). Her answer to my wife was much the same as to me, and she discussed their having lunch together the following day. They meant to discuss the plan of a Broadway production that had been under consideration for days with Mrs. Esther Pallos. After this Wanda talked on the telephone for over an hour, starting at nine o’clock, with her friends Mr. and Mrs. Ernő László, who had arrived that very evening by car from Hollywood and had promptly called up to tell of their adventures on the way. She laughed heartily at the Lászlós’ tale, and made a dinner date with them for the following day. The heat in New York that evening and all through the night was simply unendurable.

After three-thirty in the afternoon, when the ambulance doctor hurried away, and before Wanda had the police doctor. No one was allowed into her room. First only the house detective stood guard before the door. Then a detective and two uniformed policemen came from the station; all four stood in the hall outside her door.

Wanda was ours no more: she belonged to the police because she had died in her sleep in a hotel room in a foreign land without first having been sick, and with no one by her at the moment of her death. We knew the police would soon carry her off, that she would be dissected, cut to pieces. The three of us - my wife Lili, my friend Dr. László, and I - stood side by side, desperate, leaning against the wall opposite Wanda’s closed door. While we waited there was a great silence; only now and then we would exchange a few subdued words of Hungarian.

Hearing this, one of the uniformed policemen came toward me and spoke, astonishingly, in Hungarian:

“Was she your daughter?”

“No,” I said.

“A relative?”

“No. My secretary.”

The policeman stood for some time silent before me. He must have caught a note of despair in my forcedly calm voice. He looked at me in embarrassment, not knowing what to say.

“Are you Hungarian?” I asked him in Hungarian, simply to break the unbearable silence.

“I’m American,” he said. “My family came from your country. I don’t speak Hungarian very well, do I?”

“Yes, you do,” I said. “Very well.”

“Thank you,” he said, returning to his companion.

“They’re Hungarians,” he whispered to him.

Then we went on waiting in silence, we Hungarians.

... Wanda was handsome and thoroughly attractive. The whole look of her, her figure, her bearing, her features, notably the delicately drawn outline of her profile - the proportions of her forehead, nose, lips, and chin -, recalled the calm grace of Botticelli’s women. She looked young, almost child-like. She was a minor miracle: even a few months before her thirty-ninth birthday she looked a scant twenty-five or twenty-six. (On that day, the first of November, we were already paying her a visit at the cemetery.)

She was of medium height, slim and fragile-looking. She made a definitely girlish impression, not only on me but on everyone. Whenever I have been in busy streets since her death, my eyes have kept desperately scanning the passing women, in the faint hope that some silhouette, some figure might recall her, if but for a moment. (I have but in vain.) The women are all either taller than she or shorter than she, or stouter than she or thinner than she, or their gait or the set of their head and shoulders is different. So far I have not found one whose outward appearance resembles hers in the slightest. I always come back from these walks with the feeling, now second nature to me, that the improbable was yet a fact: she has remained unique in the world. I often surmise that this realization, now so unlikely-seeming and so agonizing, may lose its significance with time, slowly giving way to the age-old commonplace that no two leaves on a tree are alike. But my avidly searching eyes will not be convinced. They insist that my feelings on this subject can never become so matter-of-fact.

She was excessively soft-spoken. She had brown hair. Her large, warm, intelligent brown eyes shone too brilliantly, which a doctor we knew in Budapest told us was a sign of thyroid disturbances. Thinking back now, I am obsessed by the unscientific notion that it was not thyroid disturbances but the light of her pure soul coming through from another world that gleamed so strikingly in those eyes.

¹Published by Gaer Associated, New York, 1950. Translation by Barrows Mussey

HORVÁTH GÁBOR

lesz

lesz-e még friss hajtása a fikuszomnak
lesz-e ki mécesst gyújt anyám hamvainál
lesz-e ki olvassa néhány írásomat
és ahogy én szeretném úgy emlékszik rám
lesz-e még ki megpendíti gitáromat
s a hangokkal együtt eszébe villanok

valamikor én kerestem a hangokat
furcsa félhangokból verbuvált dallamot
fújtam boldogan másnap elfelejtettem
miért gondolom hogy az a dallam másnak
fontos vagy szép netalán érdekes lehet
hány dallam megy sülylesztőbe halkan hány hang

nem találja párját amiért született
ne sajnáld azt ami a tiéd volt hajdan
másnak az nem kell hidd el másé nem lehet
csak dúdolg akkor is ha lakásod barlang
és nincs esély rá hogy valaki felfedez
a kérdés marad meg örökké lesz-e lesz

HORVÁTH GÁBOR

medve

kilenc retikülben kilenc pénztárcával
várta gazdáját a háromajtós szekrény
arra gondolt egyszer talán elmehehet még
ez az idős beteg kicsi özvegyasszony
szétnézni kedvére a vásárcsarnokba
megsétáltatva az aktuális szatyrot

elköszönve minden ismerős árustól
már negyven éve járt erre a piacra
ez az asszony a búcsúvásárlás mégis
elmaradt egy világosbarna kismackót
emelt ki a szekrény leghátsó sarkából
óvatosan kabátja zsebébe tette

ezzel búcsúzott el szekrénytől lakástól
a mindig napsütötte gangtól udvartól
halszagú tértől a nagyvásárcsarnoktól
hogy a fiánál húzza meg magát addig
amíg valahogy élni engedi az ég
a medve az éjjeliszekrényre került

útban is volt meg nem is reggeli ebéd
vacsora nélküle elképzelhetetlen
lett mintha ellenőrizte volna milyen
a fiú párjának főzéstudománya
nyakában a masni egyre peckesebben
állt két gombszeme is fényesen csillogott

a fiú szándékosan nem érdeklődött
a medve titkairól mert neheztelt rá
hívatlanul csöppent a lakás számtalan
plüssállata közé választhattak volna
mackóból is párat erre a szerepre
éjjeliszekrényről nézni figyelmesen

most itt ül a medve búsan a kezemben
szerető gazdája régen elhagyta már
titkait örökre megőrzi hiába
faggatnám mintha nem is lenne masni a
nyakában sápadt fakult szeme fénytelen
plüsseimhez ültetem nekik vall talán

Ne felejtse el megrendelni!

Boba Bobitája

Anyanyelvünk műhelye - gyermekeink öröme!

BÁCSALMÁSI ISTVÁN

SZÜLETÉSNAP, ÍGY IS MEG ÚGY IS...

A dédunokák fényképei ott vannak egyik szobánk kis asztalán, mind a tizen. Mi minden nap látjuk őket, vagyis a képeket. Életben csak három évvel ezelőtt láttuk a kicsiket szaladgálni és hallottuk hangjukat azoknak, akiket szüleik (unokáink) elhoztak kilencvenedik születésnapomra. Akkor nyolcan voltak a majdnem egy évestől a négy évesig-közülük három Calgaryból jött a szüleivel, ketten nem is egy-egy teljes évvel a vállukon igyekeztek egyenesen állni vagy futkározni. Sőt beszélni is. A többiek, egy kivételével, aki a „szomszédban” élt, Ontarió nyugati részéből, Brantfordból autóztak „Ópapa” születésnapjára.

Hónapok óta ismertük akkor már a terveket, tudtuk, ki jön és honnét és sanálkoztunk azokon, akik nem jöhettek, főleg az USA-ban élők. Nem merek pontos számokat írni, de egy-két barátot is adva a családhoz, talán 42 - 44-en lehettünk a vacsorán.

A vacsora nagyon szépen múlt el, baj, összeütközés sem a kicsik között, sem velem nem történt. Három év múltával többször is szó esett a közeledő családi ünnepről. Az előzőtől eltérően most azonban inkább a számítógépben sűrűn jelentkező üzenetek, jókívánságok jelezték, hogy Ópapat nem felejtette el senki a családban. A születésnap ideje azonban elmúlt a családi elektrónok nagyfokú ide-oda cikázásában és mindenki örömeivel, hogy senkinek semmi baja nincs...

Egy jó hónappal később Erzsébet lányunk és férje, Paul, akikkel egy házban élünk, ajánlották, hogy - szép novemberi nap lévén, és mert nekik menniük kell valahova - szívesen elvinnének bennünket is egy kis autózásra, a színesedő természetben a fáknak gyönyörködni. Amilyen kedves volt az ajánlat, nekem annyira nem volt kedvem sehova se menni. Ennek ellenére, mert láttam lányunk zavarát, mégis igent mondtam, és a megadott időben elindultunk. Amere mentünk, nem sok színes fa volt a zöld fenyők tömegén kívül, de én nem akartam udvariatlan lenni és nem kérdeztem, hogy hova is megyünk? Rövid fél órás autózás után Paul egyre jobban figyelte a házakat, végül egyiknél befordult és a már parkolt autók között keresett egy üres helyet. Amíg mindez lefolyt, én észre vettem Calgaryban élő Péter fiunkat és feleségét, Pattyt, akik az autónk felé tartottak. Ahogy kiszálltunk az autóból, a magam megszokott lassúságával és bizonytalanságával csak arra törekedtem, hogy megölelhessem őket és a magyarázatot hagyjam majd akkorra, amikor már a házban leszünk. Ott sem jutott azonban sok magyarázatra alkalom, mert gyerekeink, unokáink és dédunokáink, egyik a másik után, betódultak a szobába. Calgaryból mindannyian, Péter, Patty mellett az unokák, dédunokák, a négy Pettygrews, négy Bastedows és az új házaspár Andrew és Robyn voltak ott. Brantfordból a Stewartok, Hugica és Rob, valamint Colin és Amanda a két kislányukkal! Aztán Allistonból István fiunk is megjött, hasonló nevű fia és az ő családja, hárman Holland Landingből, valamint Ádám és Flóra Torontóból érkeztek. Kissé később jelent meg Jessica és Wes Bristol, valamint a kis Quinn Aurórától. A meglepetés, az

öröm és boldogság felülmúlhatatlanul tökéletes és teljes volt. Nem kellett sokat beszélni, csak megölelni egymást és az örömkönnyekkel ragyogó szemekben a szeretetet, az ünneplést látni és érezni. Az a ház üres volt, és a család kibérelte pár napra, hogy mindenkinek jusson hely. Én ismét a felnőttek segítségével bíztam, csak néztem a dédunokák sürgés-forgását és vigyáztam rájuk is, magamra is. Most már tizen voltak, az egy évesnél alig idősebb Quinn, a kilencedik és a tizedik, pár hónapos Harrison, zárták be a sort. Egyelőre. Ha lehet, a zaj és a futkározás nagyobb volt, mint három évvel ezelőtt, noha két dédunokánk hiányzott, mert a szülőket nem lehetett elérni. A közös vacsora nemcsak jó volt, hanem zajos és mozgalmas is. A tűz lobogott a kályhában. Az asszonyok, mint mindig, most is kitétek magukért. Míg a vacsora készült, a negyedik nemzedék a kandalló mellett felrakott fák némelyikéből berregő autókat varázsolt, a lépcsők az emeletre hegymászásra emlékeztetettek és ami még jobb volt, föntről vissza is lehetett csúszni és néhány nagyobb szék a tengeri hajók vélt szerepében tolódtak innen oda és vissza. A lányok többségben voltak, amiért nem is volt meglepő, hogy a szaladgálás többször is hosszabb-rövidebb táncok ütemére csiszolódott. Sötét volt, mire lankadni kezdtek a legfiatalabbak és a legöregebb. Akik a házban maradtak, készültek lefeküdni. Mi többiek, búcsúzkodtunk és mentünk haza. Befejezésül azonban Quinnt kell idéznem akinek a beszédkézsége új mondattal lett gazdagabb és megadta ennek a családi találkozóknak hosszú időre jellemző arculatát, ismételve az előző nap legtöbbször hallott szavait: „Csendesedjete, gyerekek, csendesedjete.”

STEPHEN BACSAALMASI

BIRTHDAY ONE WAY AND ANOTHER ...

The pictures of our great grand children are standing in one room on a small table. All ten of them. We see them all the time. The pictures only, of course. In life, we saw only those children who were born before and whose parents were able to bring them three years ago for my 90th birthday. They were eight of them. Three came from Calgary, two of them around a year old, and run around, and even talk. The others, one from the neighbourhood and three came from Brantford to celebrate “Opapa” birthday. For months, we knew, who were coming, and we were familiar with the plans. I do not dare to write accurate numbers, but adding one or two friends to the family as well and counting everybody there, we were around 42 or 44 of us at the supper table. The supper passed very well, the little ones were noisy but not bumping into one or other, or me either.

This was then and now, three years later, as October came closer, we often discussed the possibility of my birthday. At this time, however, the frequently exchanged computer

messages showed that the feeling of the family is still the same. The celebration was carried through by the flashing family electrons however, and only very few members of the close by family were able to come to visit.

About a good month later, our daughter, Elizabeth and Paul, our son-in-law asked us that since it was a beautiful November day (November 7, Saturday) and since they have to go somewhere, would we go with them to enjoy nature, the colourful trees. I did not want to go but seeing the worried look of our daughter's face, I finally said yes and at the agreed time, we went with them. Honestly, on their selected route, we did not see many coloured trees, but I did not want to be unpolite, and I did not inquire about where are we going? After a relatively short one half hour later, Paul started to look at the houses. Finally he turned toward one, looking for a parking place among the cars. While this was going on, I recognized Peter and Patty from Calgary, who came toward us. They were all smiling.

I, with my usual difficulty, slowly left the car and hugged them and asked them to leave the explanation once we were inside the house. Well, even inside, there was little time for explanation, since the members of the family, first of all the grand children and great grandchildren came into the room and to hug and kiss us. From Calgary everybody was here. Beside Patty and Peter, the Pettigrew's, Chris, Sara and two children, Allison and George came. The four Bastedo's, Ray and Nicole with Katherine and the few weeks old Harrison, who is our tenth great-grandchild were there. The newly married Robyn and Andrew Bacsalmasi closed the line. From Brantford, the Stewarts, our daughter Clair, and husband Rob and one of their children Colin, wife Amanda and their two children, Mya and Alison came. Our oldest son, István came from Alliston, and his oldest, Steve from Holland Landing with wife Stephanie and Samantha. Also Adam and Flora Bacsalmasi from Toronto. A little later arrived from our neighborhood in Aurora, Jessica and Wes Bristol with our ninth great-grandchild, Quinn.

The surprise, the happiness was unique. We looked at each other, the tears of joy in the eyes celebrated our love and we just grasped shoulders and hands. We did learn, that this empty house was rented by the Calgarians for this weekend. It was big enough for all our needs. I, again, looked at the bustle of the fourth generation and I was alert for safety as well.

The young women worked on the supper and did it wonderfully. The noise and running around was greater than three years ago, but it was not annoying at all. While the supper was looked after, the young fry selected a few pieces of fire-woods and by some magic, they became noisy cars. The stairways were a challenge for mountain climbing and even better, they were good for sliding down. Some of the bigger chairs represented ocean ships and were slowly and safely moving from here to there. Since the girls were much more in number, it was natural that the running around turned time and again into beautiful dancesteps. It was dark when

the young people started tiring, as did the oldest. We were going home. The next morning however, little Quinn surprised us when repeated again and again the yesterday often heard new words of hers: "Slow down kids, slow down."

GÁSPÁR GYULA

ÁGNES UTOLSÓ VERSE

(Simándi Ágnes emlékére)

Versenyemet megfutottam
tolószékes olimpián.
Babérkoszorúmon –
kár hogy nem tudom
megmutatni nektek –
fénylik a sok gyémánt:
értem ejtett könnyek

Siratni engem nem kell
mert miután megvert
oldalbordámból
holtomiglan hűség
társat formált
nekem is
az Isten

Ha úgy érzed
lekéstél rólam
tettel, szóval, vagy mozdulattal
hisz hirtelen szakadt rám utazásom
mulasztásod többé ne bántson
fogadd el tőlem
papi feloldozásom

Azt köszönném még meg
ami nekem sem volt könnyű
s mi mindig oly jól esett:
hogy levegő helyett
mindvégig
embernek néztetek.

Szucsán Károly: „The mother of Gilgamesh, praying to her husband Iz-ten (Shamash) the Sun”

MÁRIÁS JÓZSEF

AZ ELSŐ ÖTVEN ÉV – EGY ÉRTÉKES KÖNYV EMLÉKEZETE

1940-ben, Torontóban, Koynok Kálmán „modernül felszerelt nyomdávalallata” adta ki Ruzsa Jenő evangélikus lelkész által írott, *A Kanadai Magyarság Története* című könyvet.^(*)

Zárszavában a szerző így vall: „Megíratott aggódó szeretettel elsősorban a kanadai magyarság okulására avval a reménykedéssel, hogy ezzel a munkával is elősegíthetem a kanadai magyarság egymással való megismertetését, az egy táborba hozatalának nagy fontosságát, nemzeti öntudata növelését, az egymásra utaltságunk felismerését; de főképpen azért, hogy ne vesszen el érdemes, félszázados kanadai múltunk az utókor számára. Megíratott azért, hogy a múlt nehéz küzdelmei és eredményei erőt adjanak a további küzdelmekhez. (...) Megíratott, hogy az újabban bevándorolt honfitársak és a már itt született leszármazottak ismerjék meg az elődök, s apáik érdemes történelmét, hogy bátran vallhassák meg magyarságukat. Megíratott, hogy ismerjék történelmünket az óhazai testvéreink is. Tudják meg azt, hogy milyen áldozatokkal kell számoljon az, aki új hazát választ magának az édes szülőháza helyett...” A mögöttük maradt küzdelmes esztendőket summázataként vonja le a következtetést: „Büszkének lehetünk kanadai múltunkra, mert a legnehezebb építő munkából becsülettel kivette részét népünk. De méltók csak úgy maradhatunk múltunkhoz – ha jelenünkkel s majd jövőnkkel is bizonyosságot tudunk tenni arról, hogy megmaradhatunk dolgozó, lovas, törvénytisztelő, becsületünkre féltékenyen vigyázó, befogadó hazánkat mindenben segítő, az elhagyott hazát szeretve tisztelő jó magyarnak.”

A szándék és a megvalósulás – a szerző által „a pioneer munká”-nak nevezett kötet – között feszülő szívdarvanyív sokszínűsége jegyében tárul elének az a világ, amelyről Ruzsa Jenő tudósítja kortársait és az utókort. A kötet fél évszázad eseményeit kívánja elének tárni, azt az utat, amelyet 1886-tól az első világháború kitöréséig, illetve a húszas-harmincas években Kanadába a jobb élet reményében érkező magyar bevándorlók több tízezres tömegei tettek meg. Azt az utat, melynek eredője/indítéka/oka – Ady Endre szavaival: „Menekül az ínség / Szökve, bukdácsolva” – a hazai földműves társadalom nyomora, kiúttalansága, a remény pedig, hogy a kanadai „ingyenföld” terméséből kisajtol, megtakarított pénzzel hazatérhet, megalapozhatja életét. De az 1886-ban s az azt követő években főleg Zemplén Abaúj, Borsod, Szepes, Gömör, Ung megyéből útra kelt mintegy nyolcezer pioneer telepes s az őket követők többsége ott maradt, az anyanemzet testéből kiszakadva építette, formálta küzdelmes életét. Az ő sorsuk, egyéni és közösségi küzdelmük, boldogulásuk vagy kudarcaik, önszerveződésük odissaéja lett e könyv tárgya...

Ruzsa Jenő könyve általános igényű, nem egy vidék, hanem a szétszórtság világtájjait bejárva nyújt freskószerű képet a kanadai magyarság történetének – nyugodtan nevezhetjük: hőskoráról... A területi és időrendi tagolású kötet mai ér-

telmezésben az oknyomozó, tényfeltáró újságírás módszerét követi, amelyben egyaránt helye van a dokumentumokra alapozott megjelenítési módnak és az oral history-ra támaszkodó, egyéni elbeszélésekre épülő bemutatásnak... Gondot fordít arra, hogy egy-egy vidék, helység leírásakor utaljon annak gazdasági-földrajzi helyzetére, munkavállalási lehetőségeire... Vállalja a hosszú utazásokat, fölkeresi az adatközlő személyeket, megszámlálhatatlan életpéldával – vendégszövegek, portrék, pályaképek, önéletrajzok beiktatásával – érzékelteti az önmegvalósítás, értékörzés lehetőségeit, útjait. A „felfedező útra” vállalkozó szerző az információszerzés és -gyűjtés folyamatában bizonyára nem mindenütt talált elegendő forrásmunkát, sem interjúalanyt, és ez a kötet egy-egy fejezetének terjedelmi egyenetlenségeihez vezetett, ám ez semmit sem von le fáradozásainak, a felvállalt történetírói szerep teljesítéséből. A kötet lapjain mindvégig ott érezzük azt a kettős kötődést, amit jellegként tűz a kötet elé: „Tiszteld, szeresd, segítsd új hazádat! De ne feledd, ne vesd meg, nagyon szeresd a régit, az édest, a szülőházát, mert ha nem... becsütelenné és értéktelenné válsz mindkettő előtt!”

A kötet lapjain a mai olvasó sem tudja közömbösen követni az eseményeket, az első kapavágástól a telepek – Békevár, Eszterházy, Kaposvár... – létrehozásáig, azt az igyekezetet, amely az otthonteremtést követően templomot, iskolát, közösségi házat épít, érdekvédelmi szervezetet hoz létre, megteremtve a kis közösségeket egybetartó kohéziós erő eltető forrásait.

Budai Parmenius István egy új világ felfedezésének szándékával kívánt 1585-ben a sir Hamphrey Gilbert vezette angol expedíciós hajóraj krónikása lenni. Az erdélyi Bölöni Farkas Sándor a XIX. század első harmadában kelt útra megismerni Amerika demokratikus világát, számba venni mindazt, amit az Újvilág kínál követendő példának kortársai elé. Száz év múltán Ruzsa Jenő is ilyen utazásra vállalkozik: ő nem a felfedező izgalmával, nem a külső szemlélő rácso-dalkozásával, hanem úgymond belülről, a maga élettapasztalatát is beleszöve, a számbavétel szándékával, a számadó juhász konokságával és felelősségérzetével válik a fél évszázadnyi idő krónikásává.

Őt követve jutunk el mi is Nyugat-Kanada, a megtelepedés főcsapásában található Alberta és Manitoba tartományba, térünk vissza időben és térben Saskatchewanba, jutunk el a Maritime tartományokba, valamint a magyarok által akkor és manapság is nagy tömegben lakott Ontario és Quebec területére. Nemcsak a nagy városokban, Calgaryban, Edmontonban, Vancouverben, Winnipegben, Torontóban, Hamiltonban, Niagara Falls-on, Wellandon, Windsorban, Montrealban... – létrejött közösségeket tárja az olvasó elé, hanem a sok-sok kisebb településeken, a csak pár magyar családot befogadó vidéki helységek magyarjairól is említést tesz. Hihetetlen szorgalommal jegyzi a nevek ezreit, jelezve a szétszórtság koordinátáin feszülő szálakat. A kötet gazdag képanyaga felbecsülhetetlen dokumentáris értéket ad a kötetnek. A személyek arcáról hit, elszántság, önbizalom és remény olvasható le. Az általuk létrehozott tárgyi/építészeti

értékek, a cselekvési teret és keretet nyújtó közösségi kezdeményezésekről tanúskodó fotók százai a kivándorolt magyarságban mindvégig jelen levő cselekvő- és alkotóképesség szimbólumai, szemléletes tanúságtévei.

A megismerés, a példaértékek felmutatása, az önszerveződés folyamatában a történelmi magyar egyházak töltik be a meghatározó szerepet. Érthető, hogy a könyv szerkezetében, felépítésében is az egyházi kibontakozás folyamatának jut a főszerep. A különböző felekezetek missziós munkája hozza létre az első egyházközségeket, és a római katolikus, református, evangélikus, baptista lelkészek áldásos munkája megtermi gyümölcsét. A templom nem csupán a hitélet, a felekezeti összetartozás szimbóluma és szakrális hajléka.

„Az új országban, hol a templom és az istentisztelet fenn tartása a hívek gondja, a gazdasági és lelki élet egymásra kölcsönhatással van s az egyik a másikat erősíti és segíti.”

... A közáldozattal létrejött, az otthonról hozott felekezeti hovatartozást idéző templomok a hitet, reményt és szeretetet sugárzó központokká válnak, ... példázva azt a folyton buzgó és éltető forrást, amely az első nemzedék és utódaik számára is meghatározó erővel bír. *„A kanadai magyar egyházak a kanadai magyar élet fenntartói, védő várai. (...) A szorosan vett egyházi munka mellett, magyar iskolákat tart fenn, ápolja és fejleszti a magyar kultúrát, építi a kapcsolatokat fogadott hazánk és a magyarság között. Féltékenyen őrködik a magyar haza és magyarságunk jó hírneve fölött. Igyekszik jó irányban befolyásolni az itteni illetékes köröket szülőhazánk és magyar honfitársaink javára.”*

A közösséggé válást elősegítő, célként felvállaló civil szerveződések előbb a nyugati – Alberta, British Columbia és Manitoba –, később a keleti – Ontario, Quebec – tartományok városaiba történt tömeges kirajzást és letelepedést követően jöttek létre – különböző egyletek, klubok, társulatok, szövetségek. Ezek tagjai már tudatosabban törekednek a nemzeti hagyományok őrzésére, a nemzeti identitás ápolására. Megszervezésük... már a letelepedett, meghonosodott magyar közösségek magasabb fokú igényét jelzik – az általánosabb hatósugarúaktól a rétegszerveződésekig. Néhány példa ennek szemléltetésére: Wellandi Magyar Önképzőkör (1921), Kanadai Magyar Közművelődési Egylet (Regina, 1922), Hungaria Társadalmi Egyesület (Montreal, 1926), Windsor és Környéke Magyar Egylet (1928), Oshawai Magyar Kultúr Klub (1928), Lethbridgei Magyar Műkedvelő Egylet (1929), Winnipegi Magyar Társaskör (1929), Calgary Magyar Egylet (1932), Ady Endre Magyar Egylet (Saskatoon, 1934), Torontói Független Egységes Magyar Egylet (1938)... Ezekkel párhuzamosan alakulnak kisközösségi csoportok, egyházi vagy politikai jellegű szerveződések: Magyar Liberális Klub (Winnipeg, 1908), Magyar Sportklub (Winnipeg, 1927), Bethlen Kata Nőegyesület (Montreal, 1928), Magyar Asszonyok Egyesülete (Sudbury, 1937)...

A kötet szerzője a Kanadai Magyar Egyesületek általános áttekintésekor az alábbiakban jelöli meg azok tevékenységi programját, célját: „...azért alakultak meg, hogy legyen a magyarságnak egy állandó találkozó helye,

ahol fejleszthetik kultúrájukat, kicserélhetik gondolataikat, megtárgyalhatják ügyes-bajos dolgaikat és ráérő idejükben szórakozhatnak. (...) Magyar iskolákat szerveztek,... könyvtárakat létesítettek... Ugyanezt a célt szolgálták a magyar házak a harmincas évek második felében, Montrealban (1930), Hamiltonban (1938), Torontóban (1939), Calgaryban (1940). E folyamat a későbbi években teljesedett ki, jött létre az a hálózat, amely még ma is működik.

Az I. világháború után megpezsdült közösségi életben csakhamar felmerült egy egységes, nemzeti alapon szerveződő, Kanada magyarok lakta vidékeit felölelő szervezet megalakításának gondolata... Ruzsa Jenő fájdalommal állapítja meg, hogy „az idő nem volt alkalmas arra, hogy a már sokszor csalódott tömegeket egy táborba lehetett volna tömöríteni, mert arra a nehéz munkaviszonyok miatt nem volt predesztinálva az elkeseredett magyarság...”

Az önszerveződés harmadik vonulatát az emberi szolidaritás közösségi alapon szervezett hálózatának megteremtése célozta - *(pl. temetkezési, betegsegélyező egyletek. D. R.)*

A kötet második része összegző szándékkal mutatja be a kanadai magyar képviselőket, a kanadai magyar egyházakat, magyar iskolákat, a magyar sajtót, a magyar intézményeket, az óhazával és az egyesültállamokbeli magyar szervezetekkel tartott kapcsolatok szálait, csatornáit.

A kanadai magyar zene- és képzőművészet, a sport és műkedvelő színváltási élet ismertetését a magyar nyelvű irodalom rövid bemutatása követi, a költészetet helyezve előtérbe. Az általa összeállított szubjektív antológia elé, mintegy érekelésképpen, írja: *„Akármilyen kezdetlegesek és szabálytalanok is azok verstanilag, magyar szempontból értékesek, mert a hazaszeretet, a szülőföld és minden, ami azzal együtt értendő – utáni határtalan vágyódás és szeretet az, ami megteremtette azokat.”...*

Csók Ernő soraival: *„Szegény hazátlan, földönfutó népem... / Ahol csak ember él a föld kerekén, / Te mindenütt ott vagy; Élsz, Küzdesz és Remélsz / Mindig abban bízol, ... Egyszer csak haza mérsz. / Igen; Haza megyünk, ...Lehet nem sokára... / Ha majd a régi lesz, kis hazánk határa. / Istenem adjad, hogy sokáig ne várjunk, / Válgon valóra már, rég óhajtott álmunk...”*

Az 1928-as esztendő vége felé érkezett Kanadába Ruzsa Jenő lelkész, aki a tanulmányait a waterlooi teológián végezte, miközben missziós munkát végzett Kitchenerben, Hamiltonban, Wellandon és Torontóban... Ő volt az első magyar teológus, aki „a kanadai evangélikus teológián az Egyesült Evangélikus Egyház ösztöndíjával végezte el tanulmányait”. 1933-ban szentelték pappá. „Ez volt az első magyar papszentelés magyar templomban Kanada földjén.” 1933-ban „az általa szervezett torontói gyülekezet választotta meg lelkészének”, ekkor családjával együtt Torontóba költözött. Ő szerkesztette az Evangélikus Élet és az Evangélikus Otthon című, a missziós munka és a közösségépítés eszközeiként jelentős szerepet betöltött evangélikus lapokat. Őt gyermek édesapja volt.

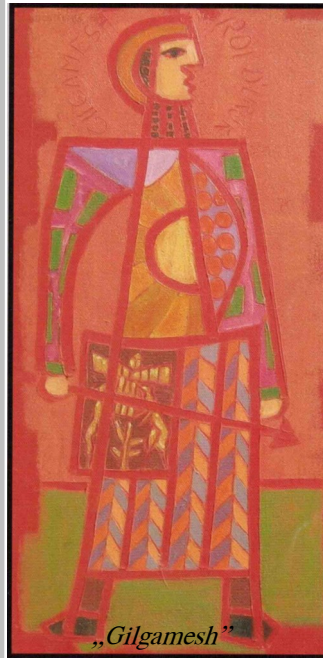
^(*)**A Kanadai Magyarság Története** Írta és kiadja: Ruzsa Jenő ev. Lelkész. Első kiadás: 2000 példány Toronto, Ont. Canada 1940

SZUCSÁN KÁROLY a nagyméretű alkotások mestere: nemcsak hatalmas falfestményei, de a fő mesterművének tekintett Gilgames-sorozata is mintha azt bizonyítaná, hogy művészi üzenete nemcsak a mának, hanem az utókornak is szól - „számomra a legfontosabb dolog, hogy a művészetem túl fog élni mindannyiunkat,” vallja -, ennél fogva nem zárható kisebb keretekbe. Joga van annyi térhez, amelyben hirdetheti a mindenkori szépet, az életnek a múlt időn túlmutató értelmét, „a geometrikus forma harmóniáját és a színekben villódzó szimfóniát.”

Magyar szülők gyermekeként Párizsban született Szucsán franciaországi iskolái után Budapesten és Montreálban folytatta tanulmányait. Párizsban és a kanadai Montreálban ismerkedett a kerámia, a grafika és a festészet mesterségbeli titkaival, és ezekhez idomította az anyagot, az agyagot, a tintát, a festéket, amelyeket maradandó életművének szolgálatába állított. Katalógusában így summázza alkotói pályáját: „Ha kritikus szemmel visszatekintek, be kell látnom, hogy nagyon sok fontos leckét megtanultam... A hosszú évek alatt sok munkámat közvetlenül magam adtam el. Elsősorban azért, mert hiszem, hogy mind a művész, mind a műgyűjtő nyer a személyes kapcsolatból: az alkotó felmérheti a másik szemében alkotásának az értékét, a vásárló pedig azzal gazdagodik, hogy bepillantást nyer a művész belső világába is.” Ars poetica: minden politikai befolyástól mentesen, Istentől vezetve dolgozni, megőrizve alkotói szabadságát, saját stílusát, amit ő „stick style”-nek nevez. Művészi pályája csúcsának a 12 darabból álló Gilgames-sorozatot tekinti. Ezen a mezopotámiai, i. e. 2500 évvel ezelőtt élt Ourouk király mitikus történetét örökölte meg, többféle művészeti hatást ötvözve a saját módszerével és szemléletével, aminek eredménye - a művész meggyőződése szerint a művészettörténetben is új fejezetet nyitó remekműben öltött testet.

Fotó: Kralovánszky Balázs

1. „The monster Humbaba keeper of the cedar forest”

2. „Struggle of Gilgamesh and Enkidou”

3. „The courtesan showing her charms” to Enkidou

I have produced and sold a huge volume of art over these years. Mostly my clients buy for their personal enjoyment. They comment on the uniqueness of my style. A few cognoscenti, such as Frederick S. Osborne, Dean and Director of the Pennsylvania Academy of Fine Art declared: “Sucsan art is invention like done by any major artistes”.

During all these years I have sold most of my art directly to the one who is going to own it. My first reason is that I firmly believe that both the artist and the art buyer benefit from a personal contact: The artist gains immeasurably in seeing his work through the eyes of another. The buyer gains by learning the insight of the artist. Secondly, like most social fields, the arts scene is very political. There are power people and power corporations who control the scene, not always to the benefit of the artist. I dislike being dictated to by those who think they know what I should do. I realize that by continuing on my own I isolate myself from some situations, which might well be advantageous to me. But it would be at the cost of my soul. I create alone inspired by God. I will continue that way.

So as I near the end of life's journey, I shall continue to produce and I may continue to sell my own works. I will meet new wonderful people, I will make new friends, my art will be bought by those who love my work. Finally, the most important thing for me: My art will survive all of us. To the contrary of Gilgamesh saying: I haven't seen everything yet!

(CHARLES SUCSAN)

A TORONTÓI RÁKÓCZI ALAPÍTVÁNY JÓTÉKONYSÁGI GÁLABÁLJA

A minden évben megtartott hagyományos Rákóczi bál az egyik legnemesebb ügy elkötelezettje, mégpedig a kárpát-medencei, nehéz sorban élő magyar fiatalok támogatása. Amelynek neve immár 23. éve történelmet ír: Magyarságismereti Mozgótábor.

A január 16-án a Renaissance by the Creek díszterme már az első perctől fiatalos jókedvvel telt meg, ami javarészt a szervezésbe Szilágyi Orsolya irányításával a Körösi Csoma Sándor Program ösztöndíjasainak köszönhető, akik pezsgővel, martinival és pogácsával, no meg vidám, kedves lendülettel fogadták az érkező vendégeket.

A Gálabál fővédnökei Justin Trudeau, Kanada miniszterelnöke, Kathleen Wynne tartományi miniszterelnök, akiknek üdvözlét Zsuzsa Mariann Demeter-Pinter, Ontario gazdasági és kereskedelmi képviselője olvasta fel. Az est tiszteletbeli vendégei Dr. Ódor Bálint magyar nagykövet, dr. Szabó Stefánia torontói főkonzul – nagykövet, valamint Dr. Csige Gábor konzul voltak. A kanadai és magyar himnuszok eléneklése után a két műsorvezető, Magyaródy Katalin és Diósady András, majd a Rákóczi Alapítvány elnöke, Ayklerné Papp Zsuzsa köszöntötte a jelenlévőket, akik egyben kegyelettel emlékeztek meg a nemrég elhunyt Jónás György íróról is.

Ezen az estén Rákóczi-elismerésben részesült:

Dr. Filo Gábor, Jagodits Ferenc és a torontói Kodály Tácegyüttes. Képünkön a Rákóczi Alapítvány elnökhasszonya, Ayklerné Papp Zsuzsa, Dr. Szabó Stefánia főkonzul, Dr. Diósady Levente és a kitüntettek.

A Magyarságismereti Mozgótábor az egyetemes magyarságnak elsősorban az addig alig ismert összetartozás érzését adta. Az elcsatolt területeken élő magyarok szívében-lelkében Trianon óta az anyaország olyan elvont fogalomként élt, amely megközelíthetetlen messzeségben, valóságos tündérvilágként létezett ugyan, de amelynek határait nagyon kevesen lépheték át. A politikai terror és a szegénység miatt még csak reményük sem lehetett arra, hogy valaha is átléphetik azt félelmetes határt. De nemcsak Kárpátalján, hanem sok fiatal volt hasonló helyzetben Délvidéken, Felvidéken, Erdélyben is. A magyar történe-

lemnek csupán cenzúrázott foszlányait tanulhatták az iskolákban, az irodalom értékeiből is csak azt ismerhették meg, ami az egyes országok hivatalos pártpolitikai szűrőjén átcsúszott – mind érzelmileg, mind szellemileg és fizikailag kifosztottak voltak. És mennyire kitért a világ körülöttük, amikor akcióba lépett a torontói Rákóczi Alapítvány! Nemcsak a külső határok váltak egyszeriben átléphetővé, hanem a lelküket is csoda vonta be: megismerték ezer éves magyar kulturális és történelmi hagyományainkat, kincseinket, barátságok kötöttek – egyszóval megnyílt előttük egy olyan jövőkép, amelybe bele tudtak kapaszkodni, amihez tudnak ragaszkodni, amiben hihetnek és amiért dolgozhatnak azóta is.

A Rákóczi-család egyik tagjának, *Nyina Okulovának*, aki KCSP ösztöndíjasként tartózkodik Kanadában, a vetítéses beszámolója élénk varázsolt a hangulatot, amely uralja a mindenkor nyári táborozásokat. A kárpátaljai nagygejőcei Nyina így fogalmazta meg gondolatait: „A programban először 15 évesen vettem részt... ekkor eljutottam Magyarország legszebb városaiba, bővítettem történelmi ismereteimet és miközben napról-napra szélesedett a világlátásom, olyan velem hasonló korú fiatalokkal ismerkedhettem meg, akik ugyanolyan helyzetben éltek, mint én, akik nap, mint nap megküzdöttek magyarságukért - ki Délvidéken, ki Erdélyben, ki pedig Felvidéken... Úgy gondolom, az életre szóló, sorsfordító élmények mindig váratlanul és a lehető legjobbkor történnek velünk. Így történt ez velem is akkor, 2006-ban... Emlékszem, hogy nem tudtam eldönteni, hová menjek továbbtanulni. Az osztálytársaim mindegyike szakmát választott magának, ki szakácsnak, ki eladónak, ki pedig pincérnek készült... Nem találtam a helyemet, de a Mozgótáborban kapott biztatásoknak köszönhetően végül sikerült döntenem, és hazatérésemet követően bátorkodtam közölni a szüleimmel, hogy szeretnék egyetemre menni... és a szülőfalumtól 18 km-re található Ungvári Dayka Gábor Középiskolába, az akkor még a város egyetlen magyar nyelvű középiskolájába iratkoztam be. A távolság és a rossz közlekedés miatt mindennap reggel 5 órakor kellett kelnem és volt, hogy csak este 5-6 órára értem haza. A mindennapi utazás anyagilag nagyon megterhelő volt a családom számára, de végül minden nehézség ellenére elértem a célomat és a Rákóczi Alapítvány ösztöndíjprogramjának hála megkezdhettem tanulmányaimat a Budapesti Corvinus Egyetem nemzetközi tanulmányok szakán... Két évvel ez után újra részese lehettem a Mozgótábornak segédvezetőként, majd vezetőként.

... Bizonyára mindazok az adakozók, akik nem találkoztak személyesen a fiatalokkal, akik nem tudtak eddig részt venni a Program záró vacsoráján, elképzelni sem tudják, milyen Csodát támogatnak. Igen, mert ez Csoda, több ezer kilométeren átívelő szeretet, amely Kanadából, innen a Bálteremből eljut a Kárpát-medence legkisebb zugaiba: Székelykeresztúrra, Bácsstopolyára és Nagygejőcbe is. Ma már 3000 fő azoknak a tehetséges határon túli magyar fiataloknak a száma, akik kimagasló tanulmányi eredményeik által és az Önök támogatásának hála bekerültek a Mozgótáborba. Meghatározó eseményévé vált ez az életüknek, mert nem csupán Magyarországra jutottak el, hanem tagjaivá váltak a Rákóczi Családi Körnek. Életre szóló barátságokat kötöttek és sorsfordító tapasztalatokat szereztek. Ma itt mindannyian egy-egy sikertörténetnek a főszereplői vagyunk, ami nem történhetett volna meg, ha nincs az Alapítvány, ha nincsenek Önök”

STUDENTS WITHOUT BOUNDARIES (SWB)

It is a unique Educational Scholarship Program bringing together bright students from throughout East-Central Europe. Our goal: to shatter the myths and misconceptions that have caused endless strife in the area... by opening the hearts and minds of deserving students, the individuals who will be the builders of the new East-Central Europe. SWB is for young people between ages of 14 - 18 who live in Ukraine, Slovakia, Romania, Serbia, Slovenia, Croatia, etc. Those taking part are ethnic Hungarians for whom it is practically impossible to travel to Hungary because drastic economic reasons. All of these students live as minorities in their own respective countries.

From Nyina Okulova's presentation: "I am from Transcarpathia/Kárpátalja, Ukraine, more precisely from the small village of Nagygejőc, with a population of a thousand people. I feel very fortunate to have been able to assist for the past 8 months in the work of the Rákóczi Foundation here in Toronto as one of the interns of the Kőrösi Csoma Sándor program. For me, it is a great honour as I was one of the participants to take part in the 13th annual Students Without Boundaries Program in 2006, all thanks to the Foundation and you, the Canadian donors.

I was 15 when I participated in the program and it left a deep impression in me. It was thanks to the camp that I was able to cross the Ukrainian-Hungarian border for the first time in my life, even though the border is merely twenty kilometers from the village of my birth.

I well remember learning on the first day of the camp, that I could only participate in the program once. Like every other participant, my wish was to be able to return.

Thanks to the program, I was given the opportunity to see the most beautiful cities of Hungary and to deepen my knowledge of history. While my world view expanded day by the day, I was able to meet and make friends with young people of my age group ... some from Délvidék, Serbia, from Transylvania in Romania, from the Felvidék, in Slovakia ... who lived in the same situation as I did, having to fight daily for the maintenance of our common language and ethnic heritage.

I truly believe that significant events in our lives always happen unexpectedly and at the best time. That is what happened to me in 2006. Just before the camp, I graduated from the village elementary school and could not decide where to continue my education. All my fellow students went to trade schools, as cooks, store clerks or waiters. I couldn't decide ... couldn't find my

place. Thanks to all the encouragement I received in the camp, I was finally able to make a decision and hesitantly told my parents that I wanted to go to university. To that end, I applied at the Dayka Gábor High School in Ungvár, eighteen kilometers away, which at the time it was the only Hungarian language middle school in Ungvár. Due to the distance and the bad transportation, I had to get up at five every morning and got home at five or six in the evening on some days. The daily commute posed a financial hardship for my family but eventually, in spite of all the difficulties, I reached my goal. Thanks to the Scholarship Program of the Rákóczi Foundation, I was admitted to Corvinus University in Budapest, majoring in International Studies.

We as young people still dare to dream big and if we do so, are successful. Two years after that camp, I was again able to take part in the program but this time as an assistant coun-

sellor, then in the following years as a group leader. I returned, year after year, to be able to help, and make it possible for hundreds of other young people, to pass on the experience. It is this experience that will stay with us for our entire lives.

I think those donors, who have not personally met any of the participants, who have not attended the program's closing ceremony, cannot imagine what a miracle they are supporting. Yes, it is a miracle, a miracle of love that reaches many thousands of kilometers from Canada ... from this ballroom ... to the smallest settlements of the Carpathian Basin: to Pálpatak in Romania, to Ókér in Serbia and to my village of Nagygejőc in Ukraine. Today, the number of talented alumni who live outside of Hungarian borders now numbers 3050. The Students Without Boundaries Program became a defining experience in their lives because, not only did they get to see Hungary but became members of the Rákóczi Family Circle where they are able to make life-long friendships and gain life changing experiences. Today, they all play important roles in many success stories. These many wonderful life events could not ... would not have happened to them, or me, without this Foundation and without generous donors, like you.

FÁBIÁN JUDIT

1989 CITROMMAL

Azon a napon két fél citromot kaptunk,
Lédús citrommal sétáltunk a parton.
Arannyal befújt lett a tömbházsor s arcunk,
Kihalt part nógatta léptünk... szállt a fantom.

Aznap citromhúsban remegett a kanál,
Lakó-csoport üvölt, minden erkély megtelt,
ajtó-ablak nyitva, harsogó dallam-ár,
mi csak szürcsölgettünk—sárgult az édenkert.

Körösön úsztattuk gyümölcshéj-hajónkat,
büszkén feszítve, hogy nekünk ilyen jutott,
este szüleink a tévével bajlódtak,
fekete háttérben sok árnyalak futott.

Aztán megértettük, miért nincs iskola,
Kényszerérett "szabi", szobafaltól-védett.
Menekülni? Ugyan... vibrál a nincshova,
Citromban a jövő: gyermekagy-elmélet.

CSONKA CSEND

*„Csak a holt század fekszik odabent,
Szemfődele a hosszú, méla csend.”*

Petőfi Sándor: Csonka torony

A porszemek családfáját vizsgálta
vásottabb felem, ahogy a cipő
utcán csövező rögöket vett számba
Szalontán, hol vákuumban az idő.

A barátnőm az Elsőtúra-élményt
egy fürgé fűszál-pusziba rejtette,
„Yes! Szalontai földön!” – a főtérnél
gyermek-lelkek, s egy épület sejtelve.

Csonka toronyban a csend is koppan, mert
torony avittját lélegzi be,
a két barátnő hirtelen megtorpan,
Arany és Petőfi lézeng ki-be.

Azt, hogy ki alatt nyikorog a padló,
a csend sértődötten számon tartja,
árnyéknak tűr, ám minden élő gyarló.
Két kislánynak olvad csendbe hangja.

18 éves a Kalejdoszkóp!

Rendelje meg édes anyanyelvünk
Szolgálóját!

VILÁGJÁRÓ MARIONETT-SZÍNHÁZ TORONTÓBAN

The Budapest Marionettes a Yonge-on

A Torontói Utcai Fesztivál (The Toronto International BuskerFest for Epilepsy) idén a 16. életévét tölti. A világ leghosszabb és legélénkebb utcája egy óriási színpaddá alakult át augusztus 27. és 30. között. A Yonge Street ad otthont a világ legnagyobb epilepszia-rendezvényének, Észak-Amerika nagyszabású utcai előadóművész-fesztiváljának.

Ez a világszínvonalú fesztivál nem csak támogatja a helyi jótékonyági szervezetet, de az Epilepszia Torontó legnagyobb jótékonyági rendezvényeként tartják számon.

"Egy egyedi és emlékezetes eseményt akartunk létrehozni, amely az epilepszia problémakörét a nyilvánosság elé tárja; egy igazán szórakoztató és extravagáns fesztivált sikerült rendezni, melynek célja az epilepsziás emberek és családjaik megsegítése, támogatása." - mondta Geoff Bobb, az Epilepszia Torontó ügyvezető igazgatója. "Minden száz kanadából egy embert érint az epilepszia kérdése valamilyen formában, ezért indította el az Epilepszia Torontó ezt az egyedi adománygyűjtő kezdeményezést."

A látogatók választhatnak a komédia, a bohózat, a bűvészek, a legkülönbözőbb zenei előadások, akrobaták, marionettművészek játécai között. Több mint 170-en mutatkoznak be a legkiválóbb utcai előadóművészek közül, akik Kanadából és a világ minden tájáról érkeznek a fesztiválra - többek között Ausztráliából, Ausztriából, Brazíliából, Írországból, Olaszországból, Japánból, Peruból, Lengyelországból, Thaiföldről, Hollandiából, Szlovákiából és az Egyesült Államokból.

Magyarként végigsétálni a fellépők között büszkeséggel töltötte el az ember lelkét, hiszen a rendezvény egyetlen magyar előadója, Sarkadi Bence fergeteges sikert aratott a fesztiválra ellátogatók körében.

Bence immáron negyedik alkalommal lépett a világ leghosszabb utcájának kövezetére, hiszen tehetségét és kerekességét már bizonyította 2012-ben, azóta visszavárják a szervezők minden évben.

Egy görögországi előadás alkalmával fedezte fel egy kanadai úriember a 'The Budapest Marionettes'-t, így kapott Sarkadi Bence első alkalommal meghívást Észak-Amerikába. Kanadában gyorsan terjedt a tehetséges magyar fiatal egyedülálló műsorának híre, így minden évben visszavárják őt. Júliusban a Halifax International Busker Festival résztvevője volt. Az Almonte-i Nemzetközi Bábfesztiválon már két alkalommal lépett fel, illetve tartott 5 napos képzéseket kezdő és haladó marionette-művészek számára. Bence elmondása alapján a torontói fesztivál egyedülálló, magas színvonalú rendezvény. A szervezők mindent megtesznek a fellépő művészek zavartalan munkájának biztosítása érdekében, világszínvonalú technikai háttérrel biztosítva. Már idén nyáron megkezdődött Bence számára a jövő évi előadások helyszíneinek megszervezése, 2016-ban is megtekinthető egyedi előadása a 2016-os *Waterloo Busker Carnival*-on is.

A világiáró marionett-színház bábuja a világ minden nyelven kommunikálnak a közönséggel. Egy óceánt átrepülve is méltán képviselik a műfajt, amelyben megelevenednek.

Magyarországon igen keveset lép fel, ugyanakkor batyujában a bábuival bejárja az egész világot. Múlt héten még a svájci közönséget szórakoztatta, Torontó után pedig az olasz rajongók örömeire játszik. Szeptemberben minden hétvégén másik országban láthatjuk. Évente öt-hat hónapot turnézik, ennek köszönhetően a világ minden pontján megismerhetik a különleges bábukát és történeteiket.

A művész már 16 éve foglalkozik marionettbábukkal. Az ELTE Bölcsész karának angol szakán végzett, illetve a Budapest Bábszínház Bábszínészképző Stúdiójában tanult. Kutatási és oktatási területe az angol reneszánsz színház. Bence az angol irodalom doktora, Ph.D. munkáját *Shakespeare a bábszínpadon* témában írta. Azon szerencsés emberek közé tartozik, akiknek a mindennapi foglalkozásuk az, amit igazán szeretnek.

Bábfiguráit ő maga álmodja meg, és saját kezűleg faragja ki őket. Először készül el a marionett, majd történet szövődik köréjük. Legnépszerűbb figurája egy török táncos, aki a közönséget minden alkalommal letáncolja a lábáról.

Össejtkutató, akadémikus édesapjáról mintázta professzor bábuját, melyet meglepetésként Sarkadi Bence 2010-es akadémiai székfoglalóján mutatott be nagy sikerrel.

HUSZÁR VIVIEN

THE MOST SPECTACULAR STREET PERFORMERS ON EARTH

Comedy, spontaneity and a dash of the unbelievable: 4 days and 4 nights of non-stop, action-packed, fun-filled entertainment. Comedians, contortionists, musicians, magicians, fire jugglers, acrobats, aerial artists, clowns and daredevils all come together for North America's largest street performer festival, the largest epilepsy awareness event in the world on the world's longest, most vibrant Street!

Bence Sarkadi (Hungary) – This grand puppeteer's "The Budapest Marionettes" show features a range of uniquely different marionettes in a cycle of short stories accompanied by music.

KANADAI / AMERIKAI MAGYARSÁG

1949 óta szolgálja a nyugatra szakadt magyar közösséget.

Elismerten, a nyugati világ legnagyobb példányszámban megjelenő magyar hetilapja. Megjelenik minden szerdán délelőtt, és még aznap olvashatják, akik megvásárolják a torontói magyar üzletekben. Előfizetés \$75 egy évre vagy \$40 félévre, postázással. A legfrissebb magyarországi, nemzetközi és sport híreket foglalja össze lapunk minden politikai elhajlás nélkül, mint a múltban. A Magyarországon hirdető több ezer olvasóhoz szólhatnak! Olvassa, hirdessen és rendelje meg a mindenki által szeretett Kékújságot!

A legjobban informált magyar a Magyarorságot olvassa!

Published by: Canadian Hungarian Media non Profit Corp.

747 St. Clair Ave. W. #103.

Toronto, ON M6C 4A4 Canada

Telefon: 416-656-8361, Fax: 416-651-2442

Kiadó: Aykler Béla

Főszerkesztő: Susan Papp

Felelős Szerkesztő: Dr Tanka László

Szerkesztő: Balás Róbert

Számitógépes szerkesztő: Horváth Zsolt

Web: www.kanadaimagyarsag.ca

E-mail: info@kanadaimagyarsag.ca

Reméljük továbbra is szolgálhatjuk a magyarságot a nyugat legnagyobb számú hetilapjával.

FÁBIÁN JUDIT

UTAZÁS

Gyermekefigyelmet ejt rabul a pózna,
élénk tekintet a kábelt csomózza.

Amíg a vonat percekig vesztegel,
távírópóznán gyermekszem - messze! el!

A póznák mért oly lusták Várad felé?
Ha a mozdony fűjtat, törtet és kevély?
Szalontára megy, támfák onnan jönnek,
szmog-oszlató osztag váradi ködnek.

És mért rohannak olyan fürgén vissza?
Mindegyik azt hiszi, ég kékjét nyitja,
oda-vissza út, fáradtak a távtól,
s a kisgyermek titok-örző mától.

2015 márc. 8

PIHENJEN HAJDÚSZOBOSZLÓN FÉLÁRON!

Hajdúszoboszlón a Gyógyfürdő (Hungarospa) közelében, a belváros szívében, csendes és nyugalmas kis utcában található a gyönyörűen, luxus kivitelben berendezett **Villa Bellamy Vendégház**, amely 5 hálósobával 14 személy számára nyújt kellemes pihenést és kikapcsolódást.

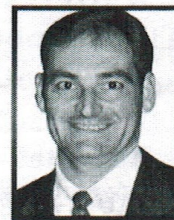
Reptéri transzfert tudunk biztosítani maximum 4 fő estén.

Áraink: 13 CAD/fő/éj, reggelivel 15 CAD/fő/éj, mely az idegenforgalmi adót nem tartalmazza (gyermekek számára a szállás 6 éves korig ingyenes).

Elérhetőségek: villabellamy@gmail.com
+36 20 389 9096; +40 745 535 726

"A PÉNZ NEM MINDEN, DE JÓ HA VAN"

Tapasztalatom szerint, a gazdaságilag független emberek kevesebbet aggódnak a piac és az élet ingadozásai miatt. Átfogó pénzügyi tanácsadással segítük Önnek lelki nyugalma és vagyoni biztonsága megvalósításában.

Gábor László Vaski, CFP, B.Mus.

Senior Financial Consultant

390 Brant Street Suite 600,

Burlington, ON L7R 4J4

SOLUTIONS BUILT AROUND YOU™

Investors Group Financial Services Inc.

Tel: 905-333-3335, or 1-888-467-8844 (toll free)

Fax: 905-333-3559

e-mail: gabor.vaski@investorsgroup.com

www.investorsgroup.com

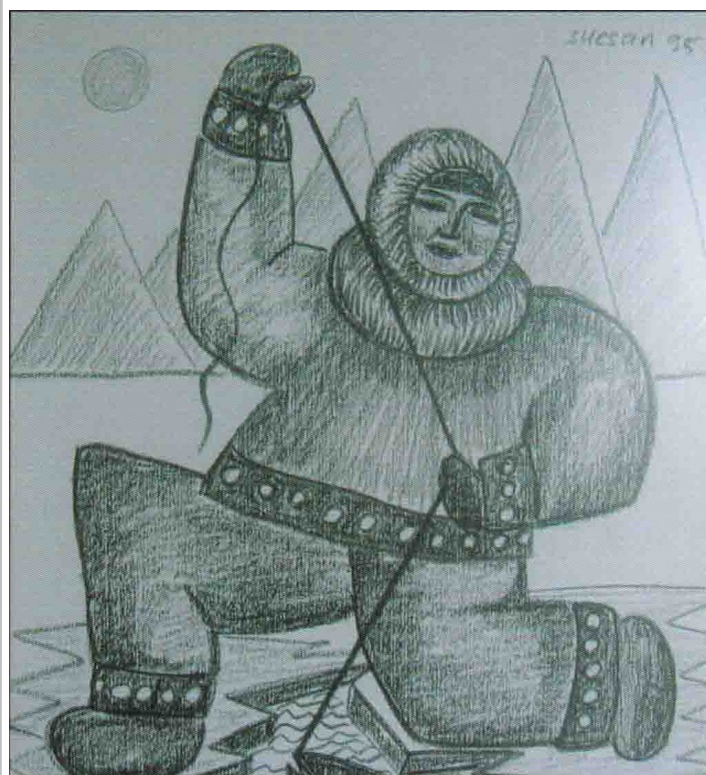
- BEFEKTETÉSI TANÁCSADÁS
- NYUGDIJBEFECTETÉS
- ADÓTANÁCSADÁS
- JELZÁLOGKÖLCSÖN
- BIZTOSÍTÁS*
- KÉSZPÉNZ KEZELÉS
- HAGYATÉK,
- VÉGRENDELET TANÁCSOK
- BRÓKER SZOLGÁLTATÁSOK

TM Trademarks owned by Investors Group Inc. and licensed to affiliated corporations

* Insurance products and services distributed through I.G. Insurance Services Inc.

Insurance License sponsored by The Great-West Assurance Company

** Brokerage services offered through Investors Group Securities Inc.

Szucsán Károly munkái

MAGYAR NAPLÓ

folyóirat

DIGITALSTAND

www.digitalstand.hu

Árja már a www.digitalstand.hu webáruházban is elérhető!
Egészében megegyezik a hagyományos lapszámokéval.

Digitális lapszám vásárlása: 390 Ft

Digitális előfizetés

120 Ft (12 lapszám, egy lapszám ára: 330 Ft)

60 Ft (6 lapszám, egy lapszám ára: 330 Ft)

30 Ft (3 lapszám, egy lapszám ára: 330 Ft)

(Az árak az Áfá-t tartalmazzák.)

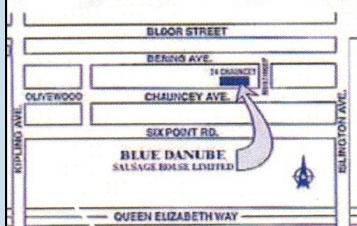
Fontos újságolvasás előnye! Ha a Digitalstandot választja, a Magyar Napló mindig Önnél lesz, ráadásul kedvezőbb áron, mint korábban bármikor!

Megrendelhető: 416 491 4631

BLUE DANUBE SAUSAGE HOUSE LIMITED

Igazi magyaros jóízű friss hentesárak
Finom házi sütemények
Magyar árak bőséges választéka
Szeretettel várja Önöket a Balega család

24 Chauncey Ave.,
Etobicoke, ON M8Z 2Z4
Tel: (416) 234-9911
Fax: (416) 234-9122
bluedanubesausagehouse.com

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Zrt.

nemzeti regiszter

Dancs Rózsa

Pokoljárás

Sorsok az egykori romániai
abortusztörvény idején

Dancs Rózsa – Pokoljárás – Sorsok az egykori romániai abortusztörvény idején

Antológia Kiadó
Lakitelek, 2014

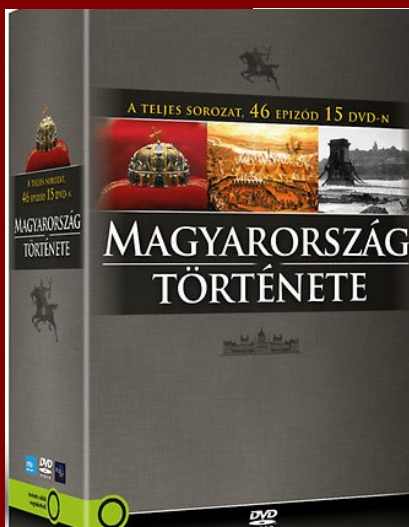

www.szekelytermekek.ro

+40-746-674817

Székely népviselet, díszmagyarok, faragott tárgyak, bőrből készült termékek, népies ingek, blúzok, ruhák és sokminden más is megrendelhető a Székely Termékek Webáruházában: www.szekelytermekek.com

Hívjon Skype-on (szekelytermekek), vagy írjon a szekelytermekek@erdely.ma címre!

**300 ST. CLAIR AVE. W. SUITE 103
TORONTO, ON. M4V 1S4**

E-mail: info@pannonia.ca

Tel.: 416 966-5156 Fax: 416 966-5445